

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра менеджменту та адміністрування

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

бакалавр

(назва освітнього ступеня)

на тему: Аналіз ефективності надання освітніх послуг публічною організацією, на прикладі загальноосвітньої школи I-III ступенів № 26 імені Дмитра Заплітного (м. Тернопіль, бульвар Пантелеймона Куліша, 9)

Виконав(ла): студент(ка) IV курсу, групи БА-41
спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

(шифр і назва спеціальності)

	<u>Цифра М.В.</u> (підпис)	<u>Цифра М.В.</u> (прізвище та ініціали)
Керівник	<u>Машлій Г.Б.</u> (підпис)	<u>Машлій Г.Б.</u> (прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	<u>Мосій О. Б.</u> (підпис)	<u>Мосій О. Б.</u> (прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	<u>Сороківська О. А.</u> (підпис)	<u>Сороківська О. А.</u> (прізвище та ініціали)
Рецензент	<u>Дудкін П.Д.</u> (підпис)	<u>Дудкін П.Д.</u> (прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту
(повна назва факультету)

Кафедра менеджменту та адміністрування
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище та ініціали)
« » 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

студенту Цифрі Мирославі В'ячеславівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Аналіз ефективності надання освітніх послуг публічною організацією, на прикладі загальноосвітньої школи I-III ступенів № 26 імені Дмитра Заплітного (м. Тернопіль, бульвар Пантелеймона Куліша, 9)

Керівник роботи Машлій Галина Богданівна, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від «28» березня 2023 року № 4/7-330

2. Термін подання студентом завершеної роботи 2 червня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи Звіти директора школи, його заступників, звіти про фінансові результати, бухгалтерські баланси ЗОШ, інформація про організацію навчально-виховної роботи у школі, методики ведення навчального процесу

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ, Розділ 1 Теоретичні засади ефективності надання освітніх послуг

Розділ 2 Оцінювання ефективності надання освітніх послуг Тернопільською загальноосвітньою школою I-III ступенів №26 імені Дмитра Заплітного

Розділ 3 Шляхи підвищення ефективності надання освітніх послуг Тернопільською ЗОШ I-III ступенів імені Дмитра Заплітного

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

Загальні дані щодо діяльності, науково-методичні проблеми досліджуваного закладу, Участь учнів ТЗОШ I-III ступенів № 26 ім. Дмитра Заплітного у конкурсах, результати участі учнів, перелік методичних локацій, науково-методичних заходів, завдання розвитку учнівського самоврядування, пріоритетні напрямки роботи, витрати на облаштування кабінету учнівського самоврядування, очікувані результати заходів щодо розвитку учнівського самоврядування, пропонувані шляхи підвищення ефективності навчання, запитання анкети, яку пропонується використати для оцінки учнями ефективності навчального процесу.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Безпека життєдіяльності, основи охорони праці	Окіпний І.Б.		
Нормоконтроль	Мосій О.Б.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	1.02.2023-13.02.2023	Виконано
2	Розділ 1 Теоретичні засади ефективності надання освітніх послуг	14.02.2023-31.03.2023	Виконано
3	Розділ 2 Оцінювання ефективності надання освітніх послуг Тернопільською загальноосвітньою школою I-III ступенів №26 імені Дмитра Заплітного	1.03.2023-31.03.2023	Виконано
4	Розділ 3 Шляхи підвищення ефективності надання освітніх послуг Тернопільською ЗОШ I-III ступенів імені Дмитра Заплітного	1.04.2023-20.04.2023	Виконано
5	Розділ 4 Безпека життєдіяльності, охорона праці	21.04.2023-10.05.2023	Виконано
6	Висновки	11.05.2023-13.05.2023	Виконано

Студент

(підпис)

Цифра М.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

Машлій Г.Б.

АНОТАЦІЯ

Цифра М.В. «Аналіз ефективності надання освітніх послуг публічною організацією, на прикладі загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 26 імені Дмитра Заплітного (м. Тернопіль, бульвар Пантелеймона Куліша, 9)»

Кваліфікаційна робота бакалавра: 67 сторінок, 11 рисунків, 9 таблиць, 2 додатки, 23 літературних джерела.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методологічних, практичних аспектів ефективності надання освітніх послуг публічною організацією.

Об'єкт дослідження – процес забезпечення надання освітніх послуг Тернопільською ЗОШ І-ІІІ ступенів № 26 імені Д. Заплітного.

Мета роботи - пошук напрямів підвищення ефективності надання освітніх послуг Тернопільською ЗОШ І-ІІІ ступенів № 26 імені Д. Заплітного.

Методи дослідження: спостереження, абстрагування, аналізу, синтезу, системний, графічний та інші методи.

У роботі проведено аналіз ефективності надання освітніх послуг Тернопільською ЗОШ І-ІІІ ступенів № 26 імені Д. Заплітного, а також розроблено заходи, спрямовані на її підвищення. Зокрема, запропоновано механізм визначення основних напрямів підвищення ефективності освітніх послуг закладу за допомогою анкетування учнів, запропоновано заходи щодо підвищення ефективності функціонування учнівського самоврядування у школі.

Результати можуть бути впроваджені в роботі Тернопільської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 26 імені Дмитра Заплітного.

Ключові слова: освітні послуги, ефективність надання освітніх послуг, показники ефективності надання освітніх послуг.

SUMMARY

Tsyfra M.V. Analysis of educational services efficiency provision by a public organization (Ternopil general school no. 26 as a case study)

Bachelor's thesis: 67 pages, 11 figures, 9 tables, 2 appendix, 23 references.

Subject of investigation: set of theoretical-methodological, practical aspects of the effectiveness of providing educational services by a public organization.

The object of investigation is the process of ensuring the provision of educational services by a Ternopil general school no. 26.

The aim of the work is to find ways to increase the efficiency of providing educational services in Ternopil general school no. 26.

Research methods: observation, abstraction, analysis, synthesis, system, graphic and other methods.

The paper analyzes the effectiveness of the provision of educational services at Ternopil general school no. 26, and also develops measures aimed at improving it. In particular, a mechanism for determining the main directions of improving the effectiveness of the institution's educational services using student questionnaires was proposed, and measures to increase the effectiveness of the functioning of student self-governance at the school were proposed.

The results can be implemented in the work of Ternopil general school no. 26.

Keywords: educational services, effectiveness of providing educational services, indicators of effectiveness of providing educational services.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ.....	9
1.1 Сутність та особливості освітніх послуг.....	9
1.2 Методичні підходи до оцінки ефективності надання освітніх послуг.....	13
РОЗДІЛ 2 ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЮ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЮ ШКОЛОЮ І-ІІІ СТУПЕНІВ №26 ІМЕНІ ДМИТРА ЗАПЛІТНОГО.....	19
2.1 Загальна характеристика діяльності закладу.....	19
2.2 Аналізування ефективності організації надання освітніх послуг у досліджуваній школі.....	26
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЮ ЗОШ І-ІІІ СТУПЕНІВ ІМЕНІ ДМИТРА ЗАПЛІТНОГО.....	37
3.1 Визначення основних напрямів підвищення ефективності освітніх послуг, які надаються закладом.....	37
3.2 Заходи щодо підвищення ефективності функціонування учнівського самоврядування у школі.....	44
РОЗДІЛ 4 БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОХОРОНА ПРАЦІ.....	54
4.1 Надзвичайні ситуації метеорологічного характеру.....	54
4.2 Особливості безпеки праці під час вантажно-розвантажувальних робіт.....	59
ВИСНОВКИ.....	63
БІБЛІОГРАФІЯ.....	65
ДОДАТКИ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми роботи. Освіта на сьогоднішній день є однією із основних потреб, якою володіє сучасна людина, виступаючи потужним стимулом її інтелектуального, культурного, духовного, а також фізичного розвитку людини, проведення її успішної соціалізації, зростання економічного добробуту. Вона також відіграє важливу роль у забезпеченні розвитку усього суспільства, сприяє його об'єднанню за критеріями спільних прогресивних цінностей та культури.

Враховуючи важливість освіти, яка розглядається як визначальний фактору розвитку нації, можна зазначити необхідність посиленої уваги до неї як зі сторони конкретної людини, так і суспільства та держави. Освіта у нашій країні виступає як один з державних пріоритетів, який забезпечує активний інноваційний, культурний, соціально-економічний розвиток усього суспільства та держави. Саме тому дуже важлива роль відводиться забезпеченню високої ефективності освітніх послуг.

Мета роботи - пошук напрямів підвищення ефективності надання освітніх послуг, що надаються Тернопільською ЗОШ I-III ступенів № 26 імені Д.Заплітного.

Основні завдання кваліфікаційної роботи наступні:

- дослідження теоретичних засад ефективності надання освітніх послуг;
- оцінювання ефективності надання освітніх послуг Тернопільською загальноосвітньою школою I-III ступенів №26 імені Дмитра Заплітного;
- пошук шляхів підвищення ефективності надання освітніх послуг Тернопільською ЗОШ I-III ступенів імені Дмитра Заплітного

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методологічних, практичних аспектів ефективності надання освітніх послуг публічною організацією.

Об'єкт дослідження – процес забезпечення надання освітніх послуг Тернопільською ЗОШ I-III ступенів № 26 імені Д. Заплітного.

Методи дослідження: спостереження, абстрагування, аналізу, синтезу, системний, графічний та інші методи.

Інформаційною базою дослідження виступають дані надання освітніх послуг Тернопільською ЗОШ I-III ступенів № 26 імені Д. Заплітного, інтернет-джерела та праці науковців у сфері ефективності надання освітніх послуг та інші джерела.

Структура й обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, переліку бібліографічних джерел, а також містить 2 додатки. Загальний обсяг роботи – 67 сторінок комп'ютерного тексту. У роботі представлено 9 таблиць, 11 рисунків, список використаних джерел із 23 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

1.1 Сутність та особливості освітніх послуг

Розвиток сучасної освіти - це одне із пріоритетних завдань, що стоять перед нашою країною загалом, а також перед кожним навчальним закладом на перспективу. Сфера освітніх послуг може розглядатися у якості сукупності системи освіти, а також ринку освітніх послуг із врахуванням кон'юнктури, яка складається на даному ринку.

Детальний аналіз сфери освітніх послуг неможливий без використання певного термінологічного інструментарію, який розкриває нам зміст таких понять як освіта, система освіти, освітньої послуги, ринку освітніх послуг, їх кон'юнктури. Розглянемо наукові тлумачення сутності та особливостей освітніх послуг.

Як зазначає Пономаренко Т. М., поняття «освіта» може розглядатися у різноманітних аспектах, зокрема у якості:

- цілеспрямованого процесу, що включає навчання та виховання, яке націлене на реалізацію інтересів людини, суспільства, а також держави, що супроводжується досягнення особою, яка навчається, освітніх рівнів, які встановлені державою;

- соціального інституту, який виконує функції підготовки та залучення індивіда до різних сфер життєдіяльності суспільства;

- результату засвоєння знань, вмінь і навичок, які носять систематизований характер та є необхідною умовою підготовки особи до продуктивного життя та праці [1].

Враховуючи, що головним у процесі освіти є набуття знань, вмінь та навичок, можна вважати, що саме це визначення є найбільш повним.

Загальна характеристика сфери освітніх послуг наведена на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 - Загальна характеристика сфери освітніх послуг [1]

Вітчизняним законодавством визначено сутність освітніх послуг як комплексу дій суб'єкта освітньої діяльності, який врегульований законодавством, визначений освітньою програмою чи договором, які володіють визначеною вартістю і спрямовані на досягнення очікуваних результатів навчання здобувачем освіти [3].

Цим характеризуються важливі властивості освітньої послуги, що стосуються контролю за якісними й кількісними характеристиками послуг, а також одержання очікуваних результатів навчання. Отже, дані послуги повинні задовольняти як особисті потреби людини, так і колективні потреби, які мають як працедавці, так і заклади освіти [4].

Деякі особливості, які притаманні освітнім послугам, наведено на рис.

1.2.

Рисунок 1.2 - Особливості, які притаманні освітнім послугам

(сформовано автором на основі [1])

Виступаючи послугами, якими користується визначена людина, освітні послуги виступають у ролі економічних благ, наданими педагогічними працівниками. Їх надання супроводжується витрачанням затрат праці працівників освітньої сфери, а також певних матеріальних ресурсів, що необхідні при цьому.

Отже, освітні послуги можуть розглядатися у якості товару, що має свою вартість, який задовольняє потреби особи у набутті певних знань, вмінь, а також навичок, якими людина зможе скористатися у своїй майбутній професійній діяльності. Також освітні послуги сприяють формуванню ціннісних пріоритетів кожної людини.

У процесі ідентифікації освітньої послуги також варто відмітити роль педагогічного компоненту, адже освітні послуги виникають як результат кропіткої науково-педагогічної роботи, яка повинна бути адаптована до певного сегменту освітніх послуг.

1.2 Методичні підходи до оцінки ефективності надання освітніх послуг

При проведенні оцінки ефективності надання освітніх послуг закладами освіти необхідно враховувати, що принципи фінансового забезпечення, а також організації загальної середньої освіти - стандартні. Проте навіть за наявності рівних умов у різних освітніх установах параметри якості освітніх послуг значно можуть бути відмінними між собою.

При здійсненні дослідження ефективності роботи закладів освіти необхідно аналізувати не лише фінансові показники, що відображають надходження та видатки коштів, проведення оцінки ефективності бюджетних витрат, а й розглядати дану ефективність із позиції функціонування закладу як

цілісного організаційно-економічного механізму, діяльність якого має чітко виражену соціальну спрямованість.

У результаті аналіз літератури, що присвячена оцінці, яка характеризує ефективність витрачання бюджетних коштів, Шестаковською Т.Л. було виділено такі основні методи оцінки ефективності використання бюджетних коштів, які є широко поширені у загальносвітовій практиці (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 - Основні методи оцінки ефективності використання бюджетних коштів [7]

В основу методу мінімізації витрат покладено те, що при прийнятті рішення здійснюється вибір найбільш варіанту з найнижчою вартістю, проте у той же час слід не обмежуватися лише проведенням оцінки витрат. Слід враховувати при формуванні кваліфікованої думки щодо переваг того чи іншого варіанту, що є відсутніми відмінності у результатах варіантів відповідей експертів, які здійснюють таку оцінку.

Якщо порівняльну оцінку розглянутих варіантів не можна звести до одного натурального показника, що носить узагальнюючий характер, а результат може бути виражений у грошових вимірниках, варто для проведення

аналізу застосовувати метод «витрати - вигода». При цьому при вимірюванні результатів використовується грошова вигода, що порівнюється із витратами, які були здійснені на реалізацію визначеної програми. Це вимагає переведення у грошовий еквівалент таких видів ефектів, як покращення якості життя, що було досягнуто за рахунок отриманої освіти тощо. Даний метод доцільно застосовувати при реалізації практики роботи закладів освіти саме у тих випадках, якщо і витрати, і результати можна виразити в грошових вимірниках, зокрема, при реалізації надання освітніх послуг на платній основі.

У результаті комплексної оцінки ефективності роботи закладів середньої освіти виникає можливість одержати усі необхідні дані, що характеризують їх діяльність, а також визначити показники, що характеризують ефективність використання бюджетних ресурсів і на їх базі внести рекомендації для зростання ефективності функціонування.

Науковцем [7] запропонована методика оцінки, яка здійснюється у такі три етапи (рис. 1.4).

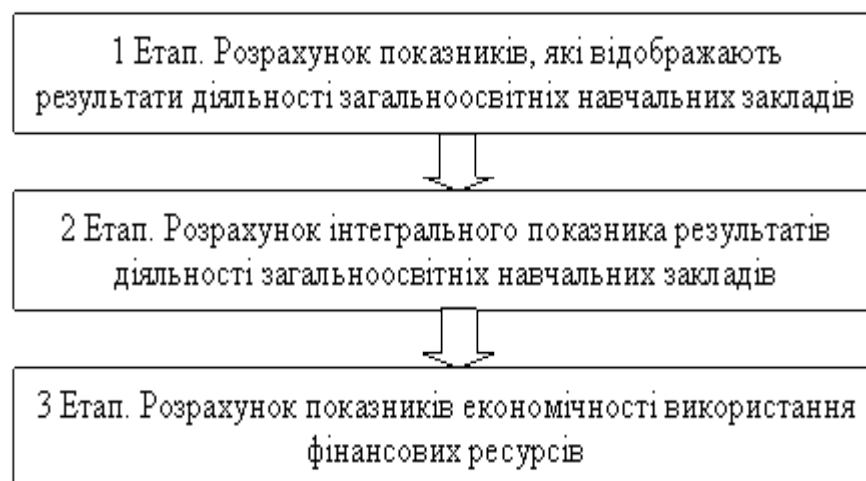

Рисунок 1.4 – Етапи методики, що використовується при здійсненні оцінки ефективності роботи закладів загальної середньої освіти [7]

На першому етапі цієї методики оцінки здійснюється розрахунок показників, які використовуються для відображення результатів функціонування загальноосвітніх шкіл. За його допомогою оцінити

визначається те, наскільки вдалося досягнути основної мети цих навчальних закладів, а саме чи ефективним є надання освітніх послуг, яке забезпечує як найбільш повну готовність випускників жити у сучасному інформаційному суспільстві, що відповідає сучасним міжнародним вимогам. Серед показників ефективності при цьому можна виділяти дві групи:

- а) показники якості освітніх послуг;
- б) показники економічності використання ресурсів.

Надзвичайно важливим принципом, що повинен бути покладений в основу забезпечення ефективності роботи системи загальної середньої освіти виступає досягнення найвищих результатів при наявності визначених обмежених ресурсів. Ця методика передбачає необхідність виділення 4 груп показників, причому процедура оцінки кожної із груп є сукупністю послідовних дій, яка спрямована на розрахунки кожного із них окремо.

Застосування методу «витрати - результативність» передбачає необхідність порівняння різних варіантів витрачання коштів, що націлені на досягнення встановленої мети та відрізняються рівнем досягнення кінцевого результату, а не лише витратами. При використанні цього методу виникає можливість порівняння різних програм освіти, які є спрямованими на досягнення єдиної мети. Варто зазначити, що основну частину результатів освітніх послуг при цьому дуже важко або й неможливо подати в грошовому вимірі.

У процесі здійснення такої оцінки необхідно використовувати інтервальну бальну шкала оцінювання. При ній кількісні й якісні результати оцінки необхідно перевести у відповідну кількість балів, використовуючи при цьому певний алгоритм. Дана методика передбачає проведення оцінки, базуючись на використанні статистичних даних, що зібрані як результат експертного опитування. При цьому науковцем пропонується використання методів статистичного аналізу. Збір інформації, що необхідна для здійснення виявлення й оцінки показників, проводиться із використанням методів формалізованого опитування, у тому числі - також електронного.

На рис. 1.5 відображено методику, яка дозволяє оцінити ефективність діяльності закладів загальної середньої освіти.

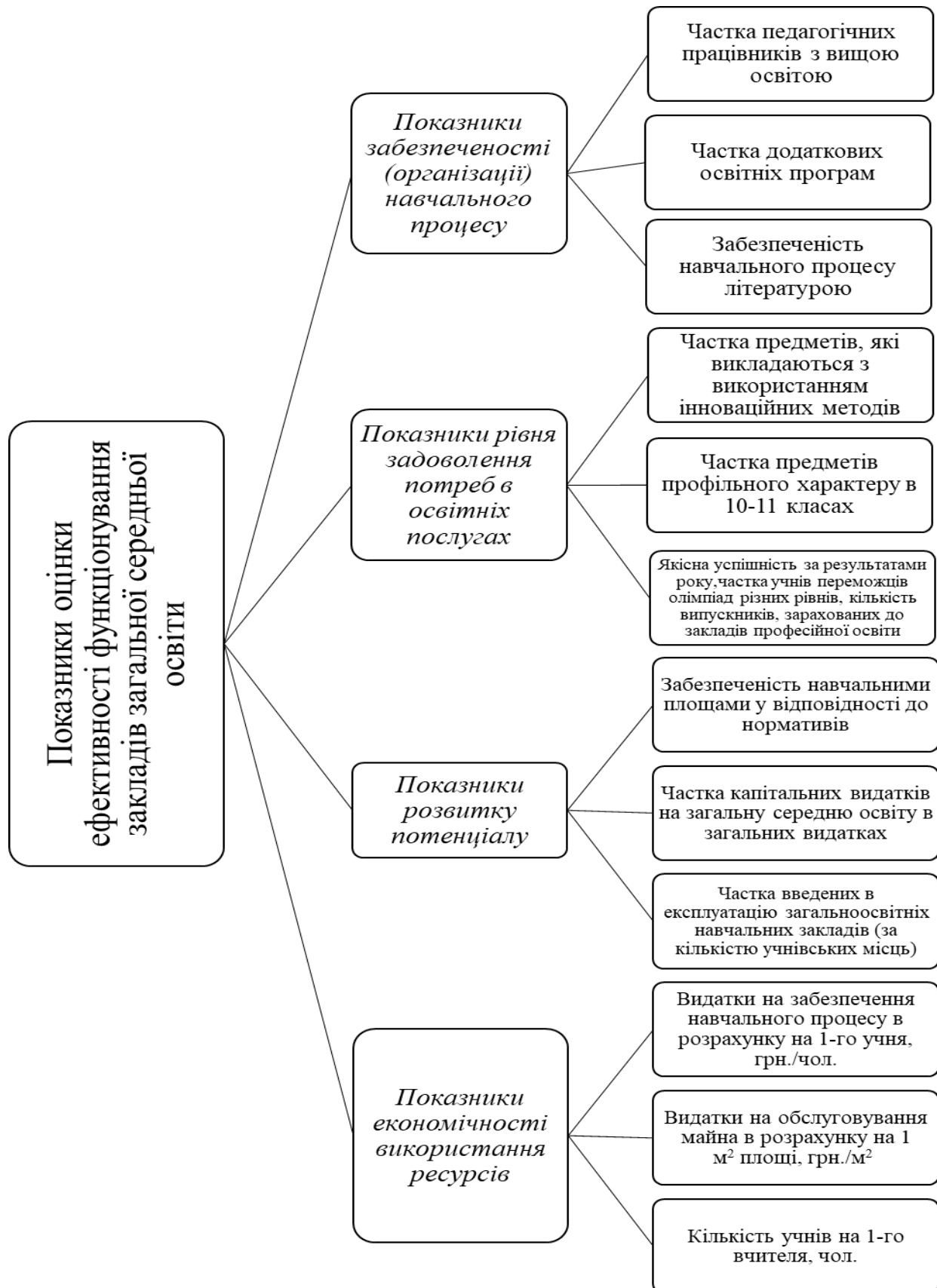

Рисунок 1.5 – Методика, за якою здійснюється розрахунок показників, що використовуються для оцінки ефективності роботи закладів загальної середньої освіти (подано автором на основі [7])

Він може бути реалізований шляхом використання для цих цілей спеціально розробленої анкети, у якій знаходяться питання закритого типу. В основу змісту питань анкети покладено виділені вище змістовні блоки інформації.

При здійсненні оцінки ефективності, з якою функціонують заклади загальної середньої освіти, використовується алгоритм, який відображений на рис. 1.6.

Рисунок 1.6 - Алгоритм оцінки ефективності, якою відзначається функціонування закладів загальної середньої освіти (розроблено автором на основі [7])

На другому етапі вище згаданої методики передбачено проведення розрахунку інтегрального показника, що дає уявлення щодо оцінки результатів, які виявлені у ході діяльності загальноосвітнього закладу. При цьому використовується метод бальних оцінок. У ході порівняння результатів функціонування закладів освіти, а також витрат, які при цьому виникають, є можливість зробити відповідні висновки, у яких викладено оцінку ефективності функціонування. Із врахуванням різних методичних підходів, науковцем Шестаковською Т.Л. було запропоновано модель оптимізації результатів, що стосуються функціонування загальноосвітніх навчальних закладів, яка передбачає певні обмеження щодо ресурсів, які використовуються. Позитивною характеристикою цієї методики є те, що завдяки їй одержуємо змогу здійснити оцінку сукупного впливу усіх чинників, що впливають на результати, отримані у ході функціонування загальноосвітніх установ, та визначити той рівень ефективності, яким відзначається використання бюджетних коштів. У даному випадку оптимальним виступає аналіз показників, що у певній мірі здатні враховувати соціальні, економічні, а також педагогічні результати [7].

РОЗДІЛ 2
ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЮ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЮ ШКОЛОЮ І-ІІІ
СТУПЕНІВ №26 ІМЕНІ ДМИТРА ЗАПЛІТНОГО

2.1 Загальна характеристика діяльності закладу

Тернопільську загальноосвітню школу І-ІІІ ступенів №26 ім. Д. Заплітного було відкрито у вересні 1989 року. Даний навчальний заклад розрахований на забезпечення процесу навчання 1728 учнів, що здійснюється у дві зміни. Дана школа є першою в місті Тернопіль школою національного виховання. Біля неї вперше замайорів національний прапор незалежної України.

Досліджуваний заклад розташований за адресою: 46016, м. Тернопіль, бульвар Пантелеймона Куліша, 9.

Девізом школи є вислів О. Довженка: «Поспішайте робити добро».

Функції директора школи з 2010 року виконує Нірода Г.М.

У ролі засновника закладу виступає Тернопільська міська рада. Школа є юридичною особою, що володіє необхідними банківськими рахунками, а також має самостійний баланс, ідентифікаційний номер, печатку, штамп.

Тернопільською міською радою здійснюються заходи щодо фінансування школи, проводиться організація її матеріально-технічного забезпечення, надання необхідних приміщень, інженерних комунікацій, обладнання, встановлення статусу школи, організація будівництва й ремонту приміщень, проведення їх господарського обслуговування, а також забезпечення медичного обслуговування та харчування учнів закладу.

Діяльність школи спрямована на забезпечення реалізації права громадян, яке стосується здобуття повної загальної середньої освіти.

До завдань школи також відносяться:

- виховання справжнього громадянина України;
- формування та розвиток творчої, соціально зрілої особистості, що має усвідомлену громадянську позицію, є підготовленою до професійного самовизначення, володіє почуттям національної свідомості;
- виховання шанобливого ставлення до своєї родини;
- формування поваги до державної і рідної мови, народних звичаїв, традицій, національних цінностей українського народу, а також інших народів і націй;
- виховання у школярів поваги до державних символів України, Конституції України, прав та свободи людини і громадянина, почуття власної гідності, свідомого ставлення до своїх обов'язків як людини та громадянина; відповідальності за свої дії перед законом;
- реалізація прав, якими володіють учні, на вільне проведення формування власних світоглядних і політичних переконань;
- розвиток учнів як особистостей, їх здібностей та обдарувань, а також наукового світогляду;
- створення умов для можливості оволодіння системою наукових знань, що говорять про людину, природу, суспільство;
- виховання усвідомленого ставлення до власного здоров'я, здоров'я інших громадян, що повинно сприйматися як найвища соціальна цінність;
- збереження та зміцнення як фізичного, так і психічного здоров'я учнів;
- формування засад проведення здорового способу життя.

Школою самостійно приймають рішення, здійснюється діяльність у межах компетенції, яка є передбаченою чинним законодавством, а також власним Статутом, Положенням, яке регулює діяльність загальноосвітнього навчального закладу.

Педагогічним колективом та учнями школи із метою пробудження національної свідомості у 90-ті роки активно здійснювалася просвітницька діяльність у Тернопільській області.

До важливих умов навчання та праці відноситься формування безпечного та комфортного освітнього середовища. У закладі постійно втілюються заходи щодо створення комфортних умов для перебування учнів та персоналу закладу.

Зокрема, із північної сторони території досліджуваної школи розміщений великий стадіон площею, площа якого 1 га 250 м². Також наявні облаштовані спортивні й ігрові майданчики, призначені для учнів початкової та старшої школи, створено навчальні зони, обладнані безпечним для дітей інвентарем, зокрема: лабіринти, паркур, різноманітні тренажери, гойдалка «Гніздо лелеки», баскетбольна сітка, скейтдром. На території шкільних майданчиків забезпечено трав'яне та піщане покриття, вона також є адаптованою для проведення занять різними видами спорту. У якості окраси школи виступає фотозона із декоративними насадженнями: наявні квітники, газони, живопліт, сад, молодий сквер, що відіграє важливу естетичну, санітарно-гігієнічну та навчально-виховну роль.

Заняття фізкультури в школі проводиться у просторих приміщеннях: у розпорядженні учнів школи наявні два спортивних зали, загальна площа яких становить 825 м². Спортзали обладнані якісним та надійним спортивним інвентарем, який перебуває у відповідності до діючих стандартів безпеки. Зокрема, наявні: м'ячі, штанги, обручі, гантелі, мати гімнастичні, лижі, стойки, канати, козли гімнастичні та ін.

Для проведення уроків трудового навчання для учнів середньої та старшої школи наявні чотири майстерні. Зокрема, майстерні для дівчат обладнані тринадцятьма швейними машинами, холодильником, електропраскою, плитами електричними тощо. У майстернях для хлопців розміщені двадцять верстаків слюсарних, верстат НГФ-110ШЧ-1, верстат ТВ-6, верстат свердлильний В-2, піч муфельна, два точила електричних, електропіч,

дев'ятнадцять верстаків столярних, верстати СТД-120М-3, один верстат-циркулярка.

В школі функціонує 3 кабінети інформатики. Загальна фактично наявна кількість робочих комп'ютерів у них складає 33 одиниці, також наявні чотири принтери та пристрій для ламінування. Усі персональні комп'ютери забезпечені операційною системою Windows XP. На стінах кабінетів інформатики розміщені тематичні стенди.

Навчальні кабінети середньої й старшої школи мають площу, що коливається у межах 66 - 72м². Навчальні кабінети хімії, біології, фізики облаштовані препаративними, у яких міститься усе необхідне обладнання, таке як: комплекти мірного посуду; набори ваг, пробірок, індикаторів, кислотних розчинів; різноманітні прилади (метроном, динамометри, реостат, набори дзеркал, телескоп, амперметри, спектроскоп, вольтметри, мікроскопи), джерела струму, муляжі, різні набори, колекції та інше.

Окрасою школи виступає сучасна актові зала на 320 посадкових місць. Її загальна площа – 369 м².

Для проведення занять роботи учнівського активу досліджуваної школи наявна кімната школяра, що облаштована необхідними меблями, а також інформаційною і виставковою дошками.

У школі створена та діє музейна кімната, покликана забезпечити повніше вивчення, використання, збереження і популяризацію музейних експонатів, а також музейних колекцій задля досягнення наукової та освітньої мети. Фонд цієї кімнати систематично поповнюється наданими учнями, батьками та педагогами різноманітними матеріалами.

Задля забезпечення умов екологічного виховання учнів в школі діє куточок живої природи, а також облаштовано танцювальний зал із метою їх естетичного виховання.

У навчальному закладі також знаходиться куток пам'яті, який присвячений випускнику-герою школи Д.І. Заплітному, який загинув у АТО, захищаючи Україну.

З метою забезпечення організації раціонального харчування учнів досліджуваної школи у ній облаштоване великі окремі приміщення для харчування: їдальня площею 376,2 м², а також власне кухня площею 94 м². Одночасна кількість посадкових місць, облаштованих новими столами та кріслами, становить 120 чол.

Зазначимо, що щоденним харчуванням у школі охоплено 562 здобувачів освіти, причому правом на отримання безоплатного харчування користуються 71 учень. Із них за категоріями наступні школярі:

- діти-сиріти, а також діти, що позбавлені батьківського піклування - троє;
- діти із сімей, що одержують соціальну допомогу у якості малозабезпечених сімей – двадцять вісім;
- діти, батьки яких є учасниками бойових дій – тридцять п'ять;
- діти, сім'ї яких знаходяться у важких життєвих обставинах - двоє;
- діти із сімей, що є внутрішньо переміщеними особами - двоє;
- діти, які володіють особливими освітніми потребами і навчання яких здійснюється в інклюзивних класах - п'ятеро.

З 2000-2001 н. р. в школі функціонують профільні класи (спортивний, хіміко-біологічний) та спеціалізовані класи, у яких здійснюється поглиблене вивчення іноземної мови. Учні школи вивчають англійську та німецьку мови.

Школярі беруть активну участь у проведених конкурсах, олімпіадах. Учні показують хороші знання із хімії, біології, математики, а також трудового навчання. Щороку ними виборюються призові місця на II і III етапах Всеукраїнських олімпіад, що проводяться із базових дисциплін. Учні школи є активними учасниками Всеукраїнського природничого інтерактивного конкурсу „Колосок”, Міжнародного математичного конкурсу „Кенгуру”, Всеукраїнського фізичного учнівського конкурсу “Левеня”, а також Всеукраїнського конкурсу, що проводиться серед знавців англійської мови під назвою «Грінвіч». Протягом кількох років школярі виступають у ролі активних учасників дослідницького проекту у сфері екології «Дім, в якому ти живеш», а також агітбригади «Терноцвіт».

Для забезпечення всебічного розвитку учнів, реалізації їх творчих нахилів та здібностей у досліджуваній школі успішно діють вокальний, хоровий, туристичний, хореографічний гуртки, спортивні секції з баскетболу, футболу та аеробіки. Шкільною футбольною командою хлопців два роки поспіль займаються призові місця на Всеукраїнських фінальних змаганнях, що проходять під назвою «Шкіряний м'яч – Кубок Соса-Сола».

Вчителем української мови і літератури Ножак Л.В. була розроблена та впроваджується загальношкільна авторська програма під назвою «Родинне виховання».

Гордістю школи вважається хор й ансамбль дівчат під керівництвом Зозулі О.М. Цей колектив учнів неодноразово ставав призером міських й обласних конкурсів. Випускник школи (2012-2013 н.р.) Тютюнник Павло є учасником та призером міжнародних конкурсів «Понтійська арена», Всеукраїнського конкурсу під назвою «Таланти дітей України», «Кришталевий жайвір», міжнародного патріаршого конкурсу під назвою «Пісня серця» та інших.

Учні школи беруть участь у двох великих проектах, таких як: «Разом в Європі» (міжнародний проект), а також «Ми беззахисним поможемо, зло і бідність переможемо».

Волонтерами шкільного загону «Щире серце» систематично проводяться благодійні акції, які включають збір продуктів харчування, а також взуття і вживаного одягу. Волонтерська робота також охоплює такі об'єкти:

- дитячий будинок «Малятко», сиротинець;
- дитячий будинок села Петриків;
- співпраця з Червоним Хрестом.

Щороку учні беруть участь у традиційних шкільних святах, зокрема: «Посвята в п'ятикласники», «Посвята в першокласники», «Посвята в козачата».

Недавно волонтерський загін школи “Світлячки” посів перше місце у міському конкурсі, що проводився серед молодіжних волонтерських проектів

(кер.Булигіна Н.Т.). Робота над цим проектом була узагальнена під час конференції «Я обираю добро».

Протягом багатьох років досліджувана школа співпрацює з ТНПУ ім. В. Гнатюка, зокрема, із його хіміко-біологічним факультетом. Починаючи з 1996 року, у школі працює філіал кафедри методики викладання біології, а з 2001 року - кафедри хімії.

У рамках співпраці налагоджено: обмін досвідом роботи, студентська педагогічна практика, участь у здійсненні розробки підручників, методичних посібників, профорієнтаційна робота, залучення вчителів до участі в науково-практичних конференціях, круглих столах, щорічному конкурсі під назвою «Студент-практикант року».

Закладом самостійно приймаються рішення та здійснюється діяльність, відповідно до меж своєї компетенції, що передбачена Статутом і законодавством України.

Формування класів у закладі здійснюється за погодженням із управлінням освіти і науки, що функціонує у Тернопільській міській раді, згідно із нормативами їх наповнюваності, а також встановлених законодавством вимог, а також із урахуванням наявності приміщень, які відповідають встановленим санітарно-гігієнічним вимогам, що висувуються при здійсненні навчально-виховного процесу, відповідно до поданих заяв щодо зарахування до школи.

Показники діяльності досліджуваного навчального закладу відображено ут табл. 2.1.

Таблиця 2. 1 - Показники діяльності досліджуваного навчального закладу

Назва показника	Значення показника
Максимальна спроможність закладу освіти (учнів)	1728
Фактична кількість учнів	903
Чисельність персоналу школи (чол.)	86
Кількість класів	30
Кількість приміщень	84
Кількість інклюзивних класів	8
Кількість учнів, що навчаються в інклюзивних класах	8

Кількість учнів, що навчаються у класах НУШ	381
Кількість вчителів у класах НУШ	20
Площа шкільного стадіону, га	1,25
Площа спортивних залів, м ²	825
Площа їдальні, м ²	376
Площа актової зали, м ²	369
Кількість місць в актовій залі	320

У 2000 р. у досліджуваній школі було впроваджене поглиблене вивчення англійської мови, також у тому ж році здійснене відкриття спортивних класів і класів, що мають біолого-хімічний профіль. На даний час школа має екологічний профіль навчання. У закладі за бажанням батьків або осіб, що їх замінюють, для учнів за наявності необхідної навчально-матеріальної бази, а також контингенту педагогічних працівників й обслуговуючого персоналу здійснюється формування групи продовженого дня. Зарахування дітей до цих груп, а також відрахування із них реалізується згідно наказу директора даного навчального закладу, підставою для чого виступає заява батьків чи осіб, що їх замінюють.

2.2 Аналізування ефективності організації надання освітніх послуг у досліджуваній школі

Науково-методичною проблемою, над вирішенням якої була націлена робота діяльності педагогічного колективу досліджуваного закладу протягом 2021-2022 н.р., була соціалізація особистості, а також створення компетентнісного простору, що формується в умовах реформування освіти.

Основними завданнями педагогічного колективу школи у сфері забезпечення ефективності надання освітніх послуг виступають:

- реалізація стратегії, за якою здійснюється розвиток закладу;
- усебічний розвиток особистості, що виступає найвищою цінністю суспільства, активне й ефективне використання різноманітних можливостей освіти, що виявляють у контексті модернізації освітнього процесу;
- створення ефективних умов, необхідних для проведення роботи із

обдарованими учнями, залучення їх до науково-дослідницької роботи, що сприятиме розвитку дослідницьких умінь молоді, забезпечення її прагнення й здатності активно брати участь у дослідженні новизни й складності мінливого світу, а також створенні нових, оригінальних стратегій діяльності;

- формування ключових компетентностей, якими володіють учасники освітнього процесу, із використанням засобів сучасних інноваційних технологій навчання;

- підвищення фахової компетентності, якими володіють педагогічні працівники, залучення їх до участі в проведенні професійних конкурсів і змагань, виховання компетентних випускників, здатних до самоосвіти, самореалізації, саморозвитку.

У процесі організації освітньої діяльності школи важлива роль належить методичній службі. Задля підвищення фахової компетентності, якими володіють педагогічні працівники у контексті здійснення модернізації освітнього процесу, в закладі забезпечена робота інтегрованих міжфахових методичних локацій, а також мобільних груп педагогів.

Під час засідань методичних локацій, що проходять у школі, учителі діляться педагогічним досвідом у сфері застосування інтерактивних методів, прийомів, які є спрямованими на формування ключових компетентностей, якими повинні володіти здобувачі освіти. Ними проводиться вивчення сучасних інноваційних технологій, підвищується фаховий рівень.

Науково-методичні проблеми, над якими працюють педагоги ТЗОШ I-III ступенів № 26 ім. Д. Заплітного, наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Науково-методичні проблеми, над якими працюють педагоги ТЗОШ I-III ступенів № 26 ім. Д. Заплітного

Назва методичної структури	Науково-методична проблема, над якою працюють педагоги
1	2
Методичні локації	
Природнича лабораторія «Lifestyle» (учителі біології, хімії, географії,	Забезпечення формування ключових компетентностей здобувачів освіти через

фізики, основ здоров'я)	використання інноваційних, тренінгових методик в освітньому процесі
Інтегративна платформа «Віртуози слова» (учителі української літератури, мови, історії, зарубіжної літератури)	Формування сприятливих умов, здатних забезпечити соціалізацію особистості, мотивації до навчальної діяльності у контексті компетентнісного підходу, який застосовується при вивченні предметів, які належать до суспільно-гуманітарного циклу

Продовження табл. 2.2

1	2
Країна НУШ (для вчителів початкової школи)	Формування в школярів мотивації до навчання, саморозвитку як вираження компетентнісного підходу до освітнього процесу
Інтелектуальна локація «Мудра сова» (для вчителів математики, інформатики)	Використання інноваційних технологій для розвитку творчої компетентності, що проходить на уроках математики й інформатики
Лінгвістична студія «Поліглоти» (для вчителів англійської, німецької мов)	Затосування засобів інтерактивних технологій (на уроках іноземної мови) для формування комунікативної компетентності
Інтегрована студія «Швидкість та креатив» (для вчителів трудового навчання, фізичної культури, мистецтва та музики)	Використання інтегрованого навчання як передумови для формування компетентної сучасної особистості
Мобільні групи	
Медіастудія	Забезпечення медіакомпетентності як необхідної складової професійної компетентності педагога
Творча лабораторія обдарованої дитини	Формування індивідуальної траєкторії розвитку обдарованої дитини
Консультативно- методичний центр	Надання інформаційно-методичного супроводу освітньої діяльності педагогів досліджуваного закладу

Із метою формування предметних і ключових компетентностей педагогами здійснюється активне залучення школярів до участі у різноманітних шкільних, обласних, міських, міжнародних, всеукраїнських конкурсах, а також у захисті науково-дослідницьких проєктів.

Досліджувана школа є переможцем програми педагогічної майстерності, набутих досягнень, що охоплює вчителів шкіл

Південної Америки і Євразії. Вчителем Гардзеєвською І.М. було взято участь у стажуванні ,що проходило у США. Учитель зі штату Колорадо Марк Хай відвідав школу зі зворотнім візитом. Інформація щодо участі учнів ТЗОШ I-III ступенів № 26 ім. Д.Заплітного у конкурсах та дослідницьких проектах, що реалізувалися протягом 2021-2022 н. р. подано у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Участь учнів ТЗОШ I-III ступенів № 26 ім. Д. Заплітного у конкурсах та дослідницьких проектах протягом 2021-2022 н. р.

Назва конкурсу, дослідницького проекту	Прізвище, ім'я учня	Клас	Зайняте місце
Міський конкурс імені Іванни Блажкевич (з української мови)	Будзівула Надія	9-Б	II
XII Міжнародний мовно - літературний конкурс, який проводився серед учнівської та студентської молоді	Месарович Аліна-Ангеліна	6-В	III
Міський конкурс проектів із предметів, що належать до фізико-математичного циклу	Бабій Аліна	11-А	III

З метою активізації роботи з обдарованою молоддю, розвитку інтересу до навчальних предметів, формування навичок пізнавальної, дослідницької і творчої діяльності, активізації позакласної роботи, школярі протягом 2021-2022 років були залучені також і до участі в міжнародних та всеукраїнських інтерактивних конкурсах та олімпіадах.

У 2022 році учні школи брали участь у Всеукраїнському конкурсі «Гринвіч», Міжнародній природознавчій грі «Геліантус», «Колосок» (Міжнародному інтерактивному природничому конкурсі), «Левеня»

(Всеукраїнському учнівському фізичному конкурсі), «Кенгуру» (Міжнародному математичному конкурсі), «Бєбрас» (Міжнародному конкурсі із інформатики й комп'ютерного мислення).

Дані щодо результатів участі учнів закладу в інтернет-олімпіадах протягом 2021-2022 н. р. наведена у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Результати участі учнів закладу в інтернет-олімпіадах протягом 2021-2022 н. р.

Назва інтернет-олімпіади	Клас	Кількість учасників	Кількість переможців	Прізвище, ім'я, по батькові вчителя
Інтернет-олімпіада «На урок» із математики (осіння сесія)	5	13	3	Островська Л.І.
	6	34	7	
	7	27	6	
Інтернет-олімпіада «На урок» із трудового навчання	5	11	9	Новосад Л.Л.
	6	10	3	
	7	7	2	
	8	9	2	
Інтернет-олімпіада «На урок» із інформатики	6	10	3	Карась Г.Г. Кулешко О.Р.
	7	4	1	
	8	32	8	
	10	12	4	
Інтернет-олімпіада «На урок» із основ здоров'я	5	12	2	Папірянська М.І.
	6	14	4	

Задля забезпечення найбільш сприятливих умов, що сприятимуть поглибленому вивченню предметів, стимулювання активної творчої праці, розвитку творчості учнів, формування соціальних і громадянських компетентностей у школі було проведено предметні тижні.

Протягом участі у них школярі поповнювали свій інформаційний запас, демонстрували свої знання, навички та уміння, розвивали свою самостійність як у процесі організації, так під час проведення заходів.

Результати, які були виявлені під час участі учнів у конкурсах, що проходили у 2021-2022 н. р., наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Результати участі учнів досліджуваної школи у конкурсах у 2021-2022 н. р.

Назва конкурсу	Кількість учасників, результат	
	1-4 класи	5-11 класи
Всеукраїнський конкурс «Гринвіч»	28	17
Міжнародний інтерактивний природничий конкурс «Колосок» (осінній)	43, з них: Золотий колосок - 19 Срібний колосок - 20	-
Міжнародна природознавча гра «Геліантус»	-	25
Всеукраїнський учнівський фізичний конкурс «Левеня»	-	10
Міжнародний математичний конкурс «Кенгуру»	22	24
Міжнародний конкурс з інфор-матики та комп'ютерного мислення «Біброс»	24, з них: добрий результат - 8	26 з них: відмінний результат - 3, добрий

Перелік методичних локацій, що проводилися у школі протягом 2021-2022 н.р., відображено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 - Перелік методичних локацій, що проводилися у школі протягом 2021-2022 н.р.

№ з/п	Назва методичної локації	Дата проведення	Тематика тижня
1	2	3	4

1	Природнича лабораторія «Lifestyle», (вчителі біології, фізики, хімії, географії, основ здоров'я)	11.04-15.04 2022 рік	Біогеохімічний коктейль здоров'я
2	Інтелектуальна локація «Мудра сова» (вчителі математики, інформатики)	14.02-18.02 2022 рік	Математична круговерть

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4
3	Лінгвістична студія «Поліглоти» (вчителі англійської мови)	06.12-10.12 2021 рік	Зимові святкування. Давайте веселитись!
4	Країна НУШ (вчителі початкової школи)	18.04-22.04 2022 рік	Великодні забави у нушеньят
5	Інтегративна платформа «Дивослово» (вчителі української мови і літератури, зарубіжної літератури, історії)	19.10-22.10 2021 рік 22-11-26.11 2021 рік 08.03-12.03 2022 рік	Віват, зарубіжна літературо! Колесо історії Веселкове слово
6	Інтегрована студія «Швидкість і креатив» (вчителі трудового навчання, фізичної культури, мистецтва, музики)	26.04-29.04 2022 рік	Наша творчість веселкова

Виховання творчого та компетентного учня може бути здійснено лише творчим педагогом, тому у 2021-2022 н. р. учителі закладу брали активну участь у міських, обласних фахових конкурсах. Зокрема, Шостак Н.М. (вчитель початкових класів), Хома Н.З. (вчитель англійської мови) взяли участь у ІХ міському конкурсі «Парадигма освітніх інновацій», що проходив у листопаді 2021 р.

У роботі обласного конкурсу, що проводився на тему кращої розробки інтегрованого уроку, взяли участь такі педагоги:

- Булигіна Н.Т. (вчитель зарубіжної літератури), Романюк Н.П. (вчитель англійської мови) стали переможцями, яка проходила у номінації «Інтегрований урок» на тему дослідження ролі Шерлока Холмса як безпосереднього учасника розв'язання сімейного конфлікту, який описаний оповіданні А. Конан-Дойля «Пістрява стрічка», а також був присвячений визначним місцям та людям столиці Англії;

- Демборинська І.Ю. (вчитель початкових класів) посіла III місце у номінації «Інтегрований урок», що проводився із української мови, образотворчого мистецтва.

- Проців С.В. (вчитель біології), Кулешко О.Р. (вчитель інформатики). (інтегрований урок на тему, яка стосувалася ролі бактерій у природі, їх значення у житті людини);

- у конкурсі «Учитель року - 2022» взяли участь: Проців С.В. (номінація «Біологія») та Кулешко О.Р. (номінація «Інформатика»). Проців С.В. стала фіналісткою конкурсу.

З 21 по 25 лютого 2022 року в досліджуваному закладі проходив методичний тиждень, присвячений такій темі: «Від творчості педагога до творчості учнів», що сприяло формуванню професійної компетентності учителів школи, а також підвищенню якості, ефективності здійснення освітнього процесу, впровадженню в шкільну освіту практики роботи інноваційних методів.

Було проведено у рамках цього тижня навчальні заняття учителями початкових класів, зарубіжної літератури, української мови та літератури, англійської мови, інформатики, біології, фізики, фізичної культури.

Педагогами під час уроків було продемонстровано використання групової роботи, вправ з інфомедійної грамотності, диференційованого навчання, інтерактивних методів роботи, використано мультимедіа.

Педагогами під час навчальних занять акцентувалася увага на формуванні у здобувачів освіти закладу ключових компетентностей, вмінь, навиків, реалізацію наскрізних змістових ліній.

Проведення оцінювання результатів навчання вчителями у досліджуваному закладі здійснюється відповідно до встановлених критеріїв. При цьому відзначаються наявні досягнення школярів, у них підтримується завдяки цьому бажання навчатися. У процесі виконання різноманітних завдань у закладі використовуються прийоми взаємооцінювання, а також самооцінювання.

Перелік науково-методичних заходів, у яких брали участь у 2021 році педагоги ТЗОШ I-III ступенів № 26 імені Д. Заплітного з метою підвищення кваліфікації, наведено на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 – Перелік науково-методичних заходів, у яких брали участь у

2021 році педагоги ТЗОШ I-III ступенів № 26 імені Д. Заплітного з метою підвищення кваліфікації

Педагогами закладу здійснюються заходу щодо власного професійного розвитку, підвищення кваліфікації, зокрема, у сфері методик роботи із дітьми, що мають особливі освітні потреби.

Ними щорічно складається індивідуальний план підвищення кваліфікації, Із метою формування успішної індивідуальної траєкторії, що охоплює саморозвиток та самоосвіту, педагогами у 2021-2022 рр. було підвищено свій професійний рівень за допомогою участі у курсах підвищення кваліфікації при ТКМЦНОІМ, а також інших суб'єктах, що здійснюють підвищення кваліфікації.

У 2021-2022 навчальному році педагоги закладу здійснювали публікації своїх наукових здобутків у таких фахових журналах та сайтах:

- Островська Л.І. - електронні публікації авторського матеріалу на сайтах vseosvita.ua, «Урок. Освіта.ПА», на порталі «Учительський журнал онлайн»;

- Кулешко О.Р. - електронні публікації власних методичних розробок на сайті vseosvita.ua;

- Булигіна Н.Т. - електронні публікації своїх методичних розробок на сайтах vseosvita.ua та naurok.com.ua;

- Романюк Н.П. - електронні публікації власних методичних розробок на сайтах vseosvita.ua та naurok.com.ua;

- Мелимука Г.Ф. - публікація матеріалів щодо проведення уроків зарубіжної літератури, що була здійснена у фаховому журналі, що носить назву «Зарубіжна література в школах України».

Високий рівень ефективності навчання у школі забезпечується завдяки кваліфікованому кадровому складу педагогічного колективу. Вищу категорію мають 50 вчителів, звання «Вчитель – методист» – 5, а «Старший вчитель» – 36.

Про вдосконалення професіоналізму учителів говорить зростання кваліфікаційного рівня, яким володіють педагогічні працівники. Так, у 2021-2022 навчальному році було атестовано чотирнадцять педагогічних працівників. Із них:

трьом педагогам було присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст першої категорії», а двом педагогам - педагогічне звання «Старший вчитель».

Також за цей період було атестовано вчителів на відповідність раніше присвоєним кваліфікаційним категоріям:

- «спеціаліст першої категорії» - один педагог;
- «спеціаліст вищої категорії» - десять педагогів;
- «Старший вчитель» - п'ять педагогів;
- педагогічному званню «Вчитель-методист» - два педагоги.

Структура атестованих педагогів досліджуваної школи, яка проходила у 2021-2022 н.р. році на відповідність кваліфікаційним категоріям, педагогічним званням, які було раніше присвоєно учительському персоналу закладу, наведена на рис. 2.2.

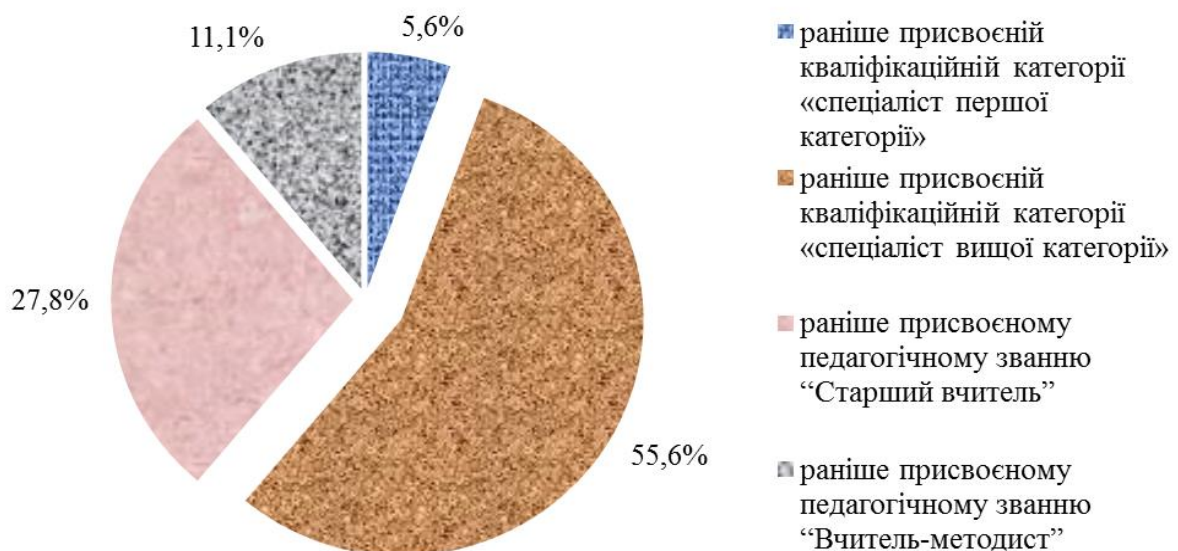

Рисунок 2.2 – Структура педагогів, що були атестовані у 2021-2022 н.р. на відповідність раніше присвоєним кваліфікаційним категоріям, педагогічним

ЗВАННЯМ

На базі закладу організована робота філіалу ТНПУ ім. В. Гнатюка, а саме кафедри загальної біології, методики викладання природничих дисциплін. Співпраця охоплює педагогічну практику студентів, участь у наукових конференціях, проведення інших спільних заходів.

РОЗДІЛ 3**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ
ПОСЛУГ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЮ ЗОШ І-ІІІ СТУПЕНІВ ІМЕНІ
ДМИТРА ЗАПЛІТНОГО****3.1 Визначення основних напрямів підвищення ефективності освітніх послуг, які надаються закладом**

Освітній процес є дуже багатограним явищем, що зумовлює необхідність врахування різних аспектів його проходження та вжиття особливих заходів для підвищення його ефективності.

Однією з головних видів діяльності у кожній школі є навчальна діяльність учня. Від того, як буде налагоджена ця діяльність, чи буде прищеплена дитині любов та цікавість до процесу пізнання, чи успішно навчиться вчитися молодший школяр, чи є створені комфортні умови, які необхідні для забезпечення навчання, розвитку самостійності учнів, їх

здатності до самоорганізації, самореалізації, у значній мірі залежить те, яка буде успішність навчання у різних ланках школи.

З метою підвищення ефективності надання освітніх послуг у досліджуваній школі необхідно здійснювати застосування інноваційних технологій в освіті – це розробка та застосування нововведень, що є необхідними для розв'язання конкретних педагогічних проблем, тобто це використання нових методів та форм педагогічної діяльності.

Учитель повинен максимально повно і точно реалізовувати розроблений ним сценарій, тобто створити цікавий та результативний для учнів урок. Зазначимо, що кожний вчитель у своїй педагогічній діяльності має прагнути постійно підвищувати свою професійну майстерність, а також якість та ефективність навчання.

Критеріями оцінки ефективності навчання дітей у досліджуваній школі при цьому виступають:

- включення дітей у навчальну діяльність;
- процес засвоєння учнями знань;
- розвиток в учнів умінь, навичок, пізнавальних процесів, розвиток рефлексії;
- інтерес до матеріалу, його розуміння, усвідомлення його значення;
- активність учнів на заняттях;
- позиція, яку займає педагог в навчальному процесі;
- методика викладання;
- рівень підготовки вчителя;
- взаємозв'язок між учбовим матеріалом та життєвим досвідом учнів;
- індивідуалізація та диференціація завдань та інші.

Пропоновані шляхи підвищення ефективності навчання учнів у досліджуваній школі наведені на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 – Пропоновані шляхи підвищення ефективності навчання учнів у досліджуваній школі

Впровадження інноваційних технологій навчання у досліджуваній школі передбачає застосування ігрових технологій навчання, використання технології критичного мислення, а також сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, інструментів проблемного навчання, створення позитивних емоційних ситуацій, організації роботи в парах, активне використання технології розвивального навчання та інші.

Учень, який прийшов до досліджуваної нами школи, потрапляє у світ знань. Він потребує, щоб йому було надати можливість відкрити багато невідомого, здійснювати пошук оригінальних, нестандартних рішень у різних видах діяльності, щоб надати дитині можливість кращого включення у навчальний процес. Школа має навчити учня за дуже короткий проміжок часу здійснювати запам'ятовування та застосування у своїй діяльності дуже великого обсягу інформації.

Ідучи у школу, дитина очікує відчути радість шкільного життя, зустріти багато цікавого у школі. Інтерес до навчання виникає тільки тоді, коли його

надії щодо цього справджуються.

Однією із форм інноваційних напрямків навчання виступають ігрові технології. Уроки із молодшими школярами (і не тільки з ними, а й зі старшими) вимагають елементи гри. Гра займає дуже важливе місце у житті кожного малюка, сприяючи розвитку учня, формування його самостійності та ініціативи. Гра стимулює у дітей інтерес до навчання та життя загалом. У початковій школі варто широко застосовувати дидактичні або навчальні ігри, що здатні розвивати пізнавальну активність учнів, активізують роботу їхнього розуму.

Учителям варто часто відходити від традиційного проведення уроків шляхом підвищення їх різноманітності (наприклад, урок-вікторина, рольова гра, диспут, конкурс тощо). Це сприяє тому, що навчання стає найбільш цікавим та інтенсивним, працездатність учнів підвищується.

Використання технології розвивального навчання дозволить вчителям досліджуваної школи не лише активізувати роботу, підвищить ефективність засвоєння матеріалу, а і змінити характер, яким відзначається навчальна діяльність. Дітям на уроках можуть бути дані завдання скласти кросворди, написати вірш чи казку. Проте до такого роду завдань слід підходити диференційовано. Використання технології проблемного навчання дає можливість навчити дітей ставити питання (проблеми), а також знаходити на них відповіді, що є важливим фактор зростання якості навчання та засобом підготовки до творчості і праці.

Учителі досліджуваної школи повинні надавати можливість кожній дитині відчувати себе особистістю, забезпечувати її високу самооцінку, впевненість у своїх силах. Потрібно, щоб ставлення до дитини базувалося на рівності, виключало різкість, грубість, зневажливий тон. Таке відношення повинне стати нормою педагогічної діяльності у досліджуваній школі.

Основою виховання дітей у процесі надання освітніх послуг повинен бути процес зростання моральної культури, яка виступає у якості суттєвого компонента культури професійної. Із проведенням морального вихованням

тісно пов'язаний також процес становлення духовності учнів, що передбачає пошук дитиною змісту життя, справедливості, усвідомлення природи добра та зла, намір вийти поза рамки свого "я", а також співвідносити своє існування із вічністю.

Пропонуємо також ширше застосовувати вчителями до учнів досліджуваної школи диференційований підхід до навчання. Даний підхід реалізується на індивідуальному рівні з врахуванням того, що кожна дитина має свої особливі здібності, свій досвід, темперамент, характер. Ці особливості дітей у школі можна корегувати. Потрібно враховувати, що діти самі здійснюють визначення особистої «лінії» свого розвитку, а завдання учителів є формування таких психолого-педагогічних умов, що забезпечили б ефективне стимулювання освітньої діяльності, використовуючи засади самовираження та саморозвитку.

Реалізація однієї із провідних ідей досліджуваної школи, а саме особистісно-орієнтований підхід, що використовується до процесу навчання, дає змогу на творчому рівні організувати діяльність школяра у процесі навчання. Це створює умови для доброго розуміння дитиною досліджуваних питань, формування гармонійних відносин між учителем та учнями, дітей між собою, забезпечує успіх освітньої діяльності. А це в свою чергу стимулює вчителя підвищувати власний професійний рівень, здійснювати пошук нових інноваційних методів та форм організації навчального процесу у досліджуваній школі. Учитель повинен перебувати у стані постійного пошуку, адже без удосконалення змісту освіти та використання її передових методів неможливо змінити характер діяльності вчителя на уроці.

Керівництву досліджуваної школи необхідно використати визначені інструменти для отримання інформації, що є необхідною задля підвищення ефективності організації надання освітніх послуг.

Надзвичайно актуальним для навчального закладу є створення освітнього середовища, в якому кожна дитина почуває себе у безпеці та комфортно. Дуже значущою складовою цього середовища виступає захист дитини від булінгу, а

також розробка системи заходів щодо його не допущення. Наше завдання полягає у тому, щоб оцінити, наскільки ефективними є заходи освітнього закладу у цій сфері. Для цього пропонуємо провести анкетування учнів школи. Даний спосіб дасть можливість дізнатися про ставлення учасників процесу надання освітніх послуг до певних сфер діяльності закладу освіти.

Пропонується провести анкетування учнів з використанням закритих запитань. При цьому способомі кожен учасник анкетування повинен обрати лише один чи кілька варіантів відповідей із запропонованого переліку.

Отримання результатів, що сприятимуть ефективному використанню анкетування, у значній мірі залежить від процесу формування вибірки, який визначає склад учасників опитування. При цьому можуть бути використані два основні підходи до формування вибірки:

а) генеральна вибірка – коли учасниками опитування є абсолютно всі представники, що належать до певної групи;

б) вибірка за параметрами, коли учасниками опитування виступають не усі, а лише певна частина визначеної групи, що обирається організатором дослідження за певними параметрами (умовами). Наприклад, 25% учнів й учениць певного класу. Такий підхід варто застосовувати для великих шкіл, до яких відноситься і наша досліджувана школа.

Варто наголосити на тому, що анкети є абсолютно анонімними. Із врахуванням цього результати анкетування будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Проведення анкетування пропонуємо здійснювати за допомогою бланкового методу, коли роздруковані анкети роздаються кожному респонденту.

Цей метод вимагає більших затрат часу на оброблення результатів, так як потрібно вносити дані кожної анкети до програми оброблення. Проте цей метод має і ряд переваг, оскільки дозволяє на умовах анонімності (заповнені анкети можуть не здаватися організатору, а вкидатися у скриньку) забезпечити ідентифікацію кола осіб, що взяли участь в опитуванні.

Проведення анкетування учнів школи пропонуємо здійснити, використавши для цього опитувальника, запропонованого нами. Дана анкета містить запитання, наведені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Запитання анкети, яку пропонується використати для оцінки учнями ефективності навчального процесу у досліджуваній школі

Запитання анкети	Варіанти відповідей
1	2
1. Чи подобається вам навчатися у школі?	а) так, дуже подобається; б) подобається; в) не дуже подобається; г) не подобається зовсім.
2. Що саме приваблює вас у цій школі:	а) спілкування з друзями; б) можливість отримати глибокі знання; в) прогресивні методики навчання; г) можливість перебувати у комфортних умовах середовища (наявність ремонту приміщень, озеленення території тощо); д) приязне ставлення вчителів до учнів; д) не приваблює нічого.

Продовження табл. 3.1

1	2
3. Чи комфортно вам перебувати у приміщенні школи та на її території:	а) так, дуже комфортно; б) загалом комфортно, проте є деякі негативні нюанси; в) не дуже комфортно; г) цілком не комфортно.
4. Як ви оцінюєте чистоту приміщень і території школи:	а) відмінно; б) загалом добре; в) не дуже добре; г) погано.
5. Чи задоволені ви якістю харчування у шкільній їдальні?	а) так, їжа завжди свіжа, корисна, смачна; б) як правило, задоволений (задоволена); в) як правило, не задоволений (не задоволена); г) ні, зовсім не задоволений (не задоволена).
6. Чи керівництво школи є відкритим до спілкування з учнями:	а) так, постійно; б) майже завжди; в) переважно ні; г) ні.
7. Чи керівництво школи дослухається до думок учнів:	а) так, постійно; б) майже завжди; в) переважно ні; г) ні.
8. Чи цікавими та пізнавальними є уроки у	а) так, постійно;

школі?	б) майже завжди; в) переважно ні; г) ні.
9. Чи використовуються під час навчання у школі сучасні комп'ютерні технології?	а) так, постійно; б) майже завжди; в) переважно ні; г) ні.
10. Звідки ви отримувате інформацію щодо подій, які стосуються життя школи:	а) із сайту школи; б) із дошок оголошення та стендів у школі; в) з соціальних мереж; г) від шкільних друзів; д) з розробленої інтерактивної платформи; е) від класного керівника; є) не маю доступу до такої інформації.
11. Якщо вам доводилося бути зустрічатися з проявами булінгу у нашій школі, то як часто це було:	а) постійно; б) досить часто; в) не дуже часто; г) дуже рідко; д) не зустрічався (алася).
12. Наскільки часто ви берете участь у громадському житті школи?	а) завжди; б) періодично; в) рідко, по можливості; г) не беру зовсім.
13. Чому ви берете участь у загальношкільних заходах:	а) задля можливості поспілкуватись; б) для мене це цікаво; в) примушують вчителі; г) хочу реалізувати свої можливості.

Спосіб формування вибірки визначається закладом самостійно, при цьому орієнтуючись на власні можливості у сфері проведення анкетування, а також умови опрацювання його результатів. Перед початком анкетування особам, які будуть проводити анкетування у досліджуваній школі, потрібно надати учасникам цього процесу детальну й зрозумілу інструкцію щодо правильного заповнення анкет, акцентувавши їх увагу, що нас цікавить ставлення саме даного учасника до поставленого запитання і немає відповідей правильних або неправильних. Аналізування даних, одержаних у результаті анкетування учнів досліджуваної школи дасть можливість визначити наявні у закладі проблеми, і відповідно основні напрями підвищення ефективності освітніх послуг, які надаються школою.

3.2 Заходи щодо підвищення ефективності функціонування учнівського самоврядування у школі

Важливу роль в ефективності надання освітніх послуг Тернопільською ЗОШ I-III ступеня №26 ім. Д. Заплітного відіграє організація учнівського самоврядування. Воно розглядається як універсальна форма активності, яка виступає не лише як спосіб організації життя шкільного колективу, але й суттєвий чинник на шляху творчої самореалізації особистості.

Аналіз проблеми становлення учнівського самоврядування у вітчизняних школах засвідчив, що часто учнівське самоврядування існувало лише на папері. Воно нерідко призначалося вчителями чи адміністрацією школи. Після проведення демократичних виборів до органів учнівського самоврядування учнівське самоврядування отримало більше повноважень, можливості реально брати участь в процесі обговорення важливих загальношкільних питань, а також прийнятті рішень.

Більш активна участь у шкільному житті сприяє зростанню мотивації учнів до навчання, формує відповідальне ставлення до справ, перетворює їх на партнерів вчителів та адміністрації, між якими налагоджується співпраця на засадах рівності.

Учнівське самоврядування є методом організації дитячого колективу, що:

- забезпечує формування відповідальних відносин у колективі;
- складовий елемент системи надання освітніх послуг;
- спрямоване на вирішення специфічних завдань, які торкаються формування єдиного колективу дітей і дорослих;
- інструмент педагогічного управління дітьми;
- принцип, за яким здійснюється організації життя дитячого колективу;
- діяльність, що здійснюється самими дітьми, і супроводжується вдосконаленням кожної особистості зокрема та їх колективу загалом.

Участь школярів досліджуваної ЗОШ в учнівському самоврядуванні виступає важливим чинником, який впливає на процеси формування фізичного,

соціального, психічного, духовного здоров'я учнів. Завдяки їй створюються умови, які є необхідними для поглиблення і розширення досвіду спілкування, налагодження взаємин між дітьми, утвердження у них якостей та властивостей, якими володіє людина, що веде здоровий спосіб життя. Окрім того, під час даної діяльності школярі розвивають свої комунікативні навички, навчаються безконфліктно взаємодіяти із однолітками, отримують можливість самореалізації у колективі. Завдяки ефективній роботі учнівської ради позаурочний час школярів повинен стати більш змістовним, цікавим, насиченим.

Розвиток учнівського самоврядування у досліджуваній школі націлений на вирішення таких завдань (рис. 3.2).

Основними завданнями діяльності учнівського самоврядування є заходи у сфері організації життя учнівського колективу, що реалізуються шляхом залучення усіх його членів до процесів планування, організації, контролю, а також підбиття підсумків навчальної та суспільно корисної праці. Основною метою є виховати активну життєву позицію в учнів, здійснити їх підготовку до до активної участі у демократичному управлінні нашим суспільством. Подальший розвиток учнівського самоврядування у досліджуваній ЗОШ сприятиме формуванню демократичних традицій і правових засад, на яких буде налагоджуватися міжособистісне спілкування між старшокласниками.

Всебічний розвиток особистості шляхом участі в органах учнівського самоврядування

Сприяння навчальній діяльності учнів

Забезпечення залучення учнів до різноманітної змістовної діяльності шкільного колективу

Розвиток соціальної активності учнів, надання їм можливості залучатися до конкретних цікавих та корисних справ

Залучення учнів досліджуваної школи до громадської діяльності

Створення передумов та набуття досвіду управління справами колективу, розвиток лідерських якостей

Використання та розвиток творчого потенціалу учнів, їх ініціативності

Рисунок 3.2 – Завдання розвитку учнівського самоврядування у досліджуваній школі

Найявний досвід показує, що завдяки самоврядуванню в учнів розвиваються такі позитивні соціальні якості людини, як повага до власної і чужої думки, толерантність, конструктивність і критичність мислення, здатність до самовиховання та саморозвитку, оптимізм, здатність аналізувати свої дії. Воно дозволяє школярам усвідомлювати власну роль у життєдіяльності колективу, а також розглядати важливість суспільних цінностей.

Пріоритетні напрямки роботи органів учнівського самоврядування відображені на рис. 3.3.

Навчальна робота

Організація дозвілля

Громадянська активність, участь у волонтерській діяльності

Рисунок 3.3 – Пропоновані пріоритетні напрямки роботи органів
учнівського самоврядування у досліджуваній школі

Розширення прав учнів, що забезпечується у процесі зростання ролі учнівського самоврядування, супроводжуватиметься значно більшим впливом учнів і їх батьків на процес прийняття у досліджуваній школі визначених рішень. Вчителям слід надавати перевагу активним, а також інтерактивним методам навчання, русвідомлюючи роль кожного учителя в розвитку компетентностей, що ж необхідними для проживання у демократичному суспільстві.

Це призведе до того, що атмосфера у школі буде ставати більш комфортною, буде відбуватися зростання довіри й поваги між окремими учасниками навчально-виховного процесу. Школа буде більш відкритою до громади, батьків, до налагодження співпраці із громадськими організаціями.

Демократизація навчально-виховного процесу сприятиме зростанню в учнів мотивації до навчання, підвищенню їх впевненості у собі, отриманню можливостей на практиці розвивати навички співпраці, роботи в команді,

здійснювати планування проєктної діяльності, оволодівати критичним та аналітичним мисленням.

Важливим завданням досліджуваної школи є усвідомлення батьками своєї ролі та можливості повноправної участі у процесі прийняття рішень у закладі, а також їх значення у формуванні демократичного світогляду дітей, а це сприятиме покращенню відносин, формуванню у школі позитивного освітнього середовища.

Враховуючи це, важливим є створення освітнього простору, що здатний забезпечити розвиток лідерських якостей, якими володіють учасники освітнього процесу, а також забезпечення виховання патріотизму в учнів, їх підготовки до дорослого життя у демократичному суспільстві, забезпечення активної громадянської позиції, якою характеризується учнівська молодь, налагодження співпраці із структурами учнівського самоврядування інших шкіл нашого міста, інших населених пунктів України, зарубіжних навчальних закладів у рамках міжнародної співпраці. Проведення заходів із облаштування простору для створення комфортних умов для роботи учнівського самоврядування дасть змогу забезпечити використання різноманітних форм його діяльності, буде забезпечити мотивацію, сприятливу емоційну атмосферу, а також налаштовувати на здійснення продуктивної роботи.

Створення кімнати для роботи учнівського самоврядування сприятиме зростанню активності учасників освітнього процесу, створенню сприятливих умов для ефективної реалізації творчого потенціалу, яким володіє учнівська молодь. Слід зазначити, що даний простір може використовуватися не лише учнями, а також їх батьками і вчителями при забезпеченні педагогіки партнерства, яка передбачає тісний контакт між різними учасниками процесу надання освітніх послуг.

Облаштування кімнати для роботи шкільного самоврядування сприятиме зростанню можливостей більш повної самореалізації та самостійності учнівської молоді, їх більш активній участі у громадській роботі та вирішенні завдань, які стоять перед школою. Плануємо, що облаштоване приміщення

повинне відповідати сучасним вимогам, воно стане передумовою для розвитку лідерських здібностей учнів школи.

Реалізація проєкту створення кабінету учнівського самоврядування вимагатиме проведення виконання ремонтних робіт, придбання меблів, закупівлі необхідної техніки; робіт по декоруванню та облаштуванню кімнати, а також організації урочистого відкриття кімнати учнівського самоврядування.

Очікувані витрати на облаштування кабінету учнівського самоврядування можна побачити з даних табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - Витрати на облаштування кабінету учнівського самоврядування у досліджуваній школі

Вид витрат	Вартість, грн.
1. Виконання ремонтних робіт	18000
2. Стіл комп'ютерний	1500
3. Комп'ютерне крісло	4200
4. Ноутбук	16500
5. Інтерактивна дошка	25000
6. Стіл (для конференцзалу)	4700
7. Крісла (5 шт.)	4250
Разом	74150

За результатами проведених розрахунків (табл. 3.) видно, що загальні витрати на облаштування кабінету учнівського самоврядування у досліджуваній школі складатимуть 74150 грн.

Перелік очікуваних результатів заходів щодо розвитку учнівського самоврядування у досліджуваній школі наведені у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 - Очікувані результати пропонованих заходів у сфері розвитку учнівського самоврядування досліджуваної школи

Назва учасників	Результати заходів
1. Учні	- формування громадянської позиції; - виховання толерантності до думки інших, вміння належним чином сприймати критику; - формування почуття спільної відповідальності за навчальний заклад та свою роль у житті школи;

	<ul style="list-style-type: none"> - вміння обґрунтовувати свою позицію; - вміння прийняття рішень колегіально; - формування в учнів почуття господаря школи й держави. - здатність давати об'єктивну оцінку власним вчинкам та діям оточуючих людей; - самостійність, творчість, ініціативність; - цілеспрямованість; - здатність долати труднощі і знаходити правильні рішення
2. Вчителі та керівництво школи	<ul style="list-style-type: none"> - зростання мотивації до професійного розвитку; - збільшення довіри до учнівського самоврядування; - краще розуміння потреб учнів школи; - розвиток колегіального стилю управління
3. Школа	<ul style="list-style-type: none"> - формування партнерських відносин між різними учасниками процесу надання освітніх послуг; - підвищення згуртованості шкільної громади; - зниження ризику виникнення випадків булінгу та інших видів насилля

При цьому основними завданнями, що мають бути вирішені у сфері педагогічного керівництва по відношенню до учнівського виступають:

- встановлення відповідних органів колективу школи, а також уповноважених осіб, що вибираються із числа учнів;
- здійснення передавання дітям набутого організаційного досвіду;
- проведення навчання школярів організаторській майстерності;
- здійснення залучення школярів до проведення діяльності у сфері самоуправління;
- надання необхідної допомоги учням щодо розвитку шкільного самоврядування.

Напередодні проведення у досліджуваному закладі звітно-виборних зборів до учнівського самоврядування доцільно організувати з учнями проведення дебатів, дискусій, ділових ігр задля вирішення завдання створення умов для забезпечення ефективної діяльності учнівського самоврядування.

Розвиток учнівського самоврядування у досліджуваній школі забезпечить покращення формування здібностей, ініціативності та інших позитивних рис, які дозволять забезпечити реалізацію молоді у майбутній професії, а також сім'ї і громадському житті.

Функціонування постійно діючого кабінету учнівського самоврядування дасть можливість налагодити швидкий обмін інформацією між різними

лідерами учнівських колективів, залучати значну більшу кількість школярів до роботи учнівського самоврядування. Злагоджена робота членів парламенту дасть їм можливість оперативно доносити ідеї висунутих ними проектів до членів учнівських колективів, що дозволить зробити освітній процес ще більш інноваційним, прогресивним. Кабінет школяра дасть можливість проведення інтерактивних занять, на які будуть запрошені лідери учнівських колективів. Також тут будуть проводитися розширені засідання учнівського парламенту, організовуватися зустрічі з адміністрацією закладу, батьками, налагоджуватися обмін досвідом із учнівським самоврядуванням, яке діє в інших навчальних закладах нашого міста, а також іноземними партнерами.

Втілення пропозиції щодо розвитку учнівського самоврядування у досліджуваній школі з облаштуванням для цього спеціального кабінету виступатиме одним із напрямів підвищення ефективності громадянської освіти учнів, процес набуття навиків жити і діяти у демократичному суспільстві. Це сприятиме згуртуванню шкільного колективу, забезпеченню розвитку громадянської думки, активізації процесу соціалізації учнів, сприяння їх більш ефективному та легшому входженню у доросле життя. Організація розвитку учнівського самоврядування буде спрямована на те, щоб кожний учень міг знайти своє місце у справах загального колективу, крок за кроком при цьому долаючи різні перешкоди.

Вважаємо, що процесі організації співпраці керівництва досліджуваної школи із учнівським самоврядуванням необхідно відмовитися від використання адміністративного характеру управління. При цьому потрібно забезпечити:

- повагу до школяра як особистості;
- розвиток у школярів потреби в самоврядуванні;
- використання конкретних методик залучення учнів досліджуваної школи до процесу творення;
- налагодження дружніх, довірливих стосунків між педагогами та учнями;

- захищеність школярів від приниження, звинувачень, докорів, образ підозрою у нездатності або небажанні брати участь у діяльності;
- формування інтелектуального та організаційно активного ядра колективу;
- унеможливлення примусу учнів до діяльності;
- формування впевненості у досягненні мети;
- проведення спільного аналізу загальної роботи;
- відмова від звички мовчати, не виявляти активності у роботі школи.

Завдяки ефективній організації (за її змістом та формою) діяльності учнівського самоврядування досліджуваній навчальній заклад зможе реалізувати свій потужний виховний потенціал, забезпечувати розвиток лідерських якостей, формування необхідного соціального досвіду, ціннісних орієнтацій, розширити простір для самореалізації дітей, сприяти усвідомленню ними своїх прав, свобод і обов'язків. При цьому також будуть задоволені потреби школярів у спілкуванні з однолітками, надано можливості для їх самоствердження у суспільно-значимій діяльності, забезпечено захист від негативних впливів соціального середовища, буде здійснено виховання активних громадян нашої держави.

Отже, на сучасному етапі розвитку досліджуваної школи учнівське самоврядування повинне розвиватися як самостійний соціальний інститут, що здатен забезпечувати повноцінне громадянське становлення особистості.

Успішний втілення проєкту розвитку учнівського самоврядування можливе лише за таких умов:

- зацікавленість у результатах цього розвитку як педагогічного колективу, так і більшості учнів закладу;
- здійснення чіткого розподілу обов'язків у сфері керівництва органами самоврядування;
- надання допомоги учням у визначенні мети роботи, складанні плану, проведення аналізу діяльності;
- формування оптимальної структури учнівського самоврядування на

основі урахування специфіки досліджуваного навчального закладу;

- організація чіткої системи роботи в масштабі школи;
- надання активного сприяння у сфері втілення в життя рішень,

прийнятих органами учнівського самоврядування;

- консультування, постійного навчання активу учнівського самоврядування, підготовка його до самостійної роботи.

Отже, розвиток учнівського самоврядування сприятиме більш активній участі школярів у співуправлінні життєдіяльністю досліджуваного закладу, охоплюючи широкий спектр реалізації прав та обов'язків учнів, вирішенню проблем налагодження стосунків між різними суб'єктами освітнього процесу. Позитивним при цьому також є те, що забезпечуються сприятливі передумови зростання індивідуалізації навчальної та виховної роботи, налагодження ефективного взаємовпливу учнів та вчителів закладу, що підвищуватиме ефективність надання освітніх послуг досліджуваним закладом.

РОЗДІЛ 4

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ОХОРОНА ПРАЦІ

4.1 Надзвичайні ситуації метеорологічного характеру

В Україні щорічно спостерігається до 150 випадків стихійних метеорологічних явищ. Найчастіше повторюються сильні дощі, снігопади, ожеледі, тумани. Рідше бувають пилові бурі, крижані обмерзання.

Небезпечні метеорологічні явища, що мають місце в Україні: сильні зливи (Карпатські та Кримські гори); град (на всій території України); сильна спека (степова зона); суховії, посухи (степова та східна лісостепова зони); урагани, шквали, смерчі (більша частина території); пилові бурі (південний схід степової зони); сильні тумани (південний схід степової зони); сильні заметілі (південний схід степової зони); снігові заноси (Карпати); значні ожеледі (степова зона); сильний мороз (північ Полісся та схід лісостепової зони); крім того, вздовж узбережжя та в акваторії Чорного і Азовського морів мають місце шторми, ураганні вітри, смерчі, зливи, обмерзання споруд та суден, сильні тумани, заметілі, ожеледі. Для Українських Карпат найбільш характерні сильні зливи, що викликають селеві та зливові потоки, град, сильні вітри, тумани, заметілі, сильні снігопади.

Сильні дощі. В Україні серед стихійних явищ найпоширенішими є сильні дощі (зливи). Вони спостерігаються щорічно і поширюються на значні території. Найчастіше вони трапляються у Карпатах та горах Криму.

Град. В теплий період року сильні дощі супроводжуються градом, що завдає відчутних збитків сільськогосподарським культурам. Град – це атмосферні опади у вигляді частинок льоду неправильної форми. Найчастіше град випадає у гірських районах Криму та Карпат. На рівнинній території України число днів з градом не перевищує двох. У 40% випадків випадіння граду спостерігається дрібний інтенсивний град. Великий град помічається в період з кінця серпня до середини вересня в Автономній Республіці Крим.

Сильна спека. У степовій зоні щорічно буває сильна спека з температурою вище 30°C, причому в деякі роки вона перевищує 40°C. Меншою вона буває в зонах Полісся та лісостепу.

Суховії. В Україні інтенсивні суховії спостерігаються майже щорічно. Суховії – це вітри з високою температурою і низькою відносною вологістю

повітря. Під час суховіїв посилюється випаровування, що при нестачі вологи у ґрунті часто призводить до в'янення та загибелі рослин. Найбільш зазнає дії суховіїв степова зона, а також частково зона лісостепу.

Посухи. Тривала та значна нестача опадів, частіше при підвищеній температурі та низькій вологості повітря, що викликає зниження запасів вологи у ґрунті і, як наслідок, погіршення росту, а іноді і загибель рослин. Найчастіше вони зустрічаються на півдні степової зони. У більшості випадків мають локальний характер і дуже рідко займають площі до 30-50% території України.

Ураганні вітри. Найважливішими характеристиками урагану є швидкість вітру, шлях його руху, розміри та будова ураганів, середня тривалість дії урагану. Вітер, швидкість якого більше 29 м/с (12 балів за шкалою Бофорта), є ураганним вітром. Ураган – це вітер силою 12 балів за шкалою Бофорта. На більшій частині території України вітри зі швидкістю більше 25 м/с бувають майже щорічно. Найчастіше – в Карпатах, горах Криму та на Донбасі. Ураганні і штормові вітри взимку часто призводять до виникнення снігової бурі, яка призводить до значно менших руйнівних наслідків.

Шквальні бурі характеризуються раптовістю і нерідко великою руйнівною силою, іноді супроводжуються сильними опадами. Вихрові бурі – це складні вихрові утворення, що зумовлені циклонічною діяльністю і розповсюдженням на великій площі. Вони поділяються на пильні, без пилу, сніжні і шквальні бурі.

Смерчі. Найменш досліджене, але найбільш руйнівне явище. Це атмосферний вихор, що виникає у грозовій хмарі та розповсюджується у вигляді темного рукава або хоботу (частіше декількох) за напрямком до поверхні суші або моря. Він супроводжується грозою, дощем, градом і, якщо досягає поверхні землі, майже завжди завдає значних руйнувань, вбираючи у себе воду та предмети, що зустрічаються на його шляху, піднімаючи їх високо над землею і переносячи на значні відстані. Руйнівну дію цієї стихії можна порівняти з дією ударної хвилі ядерної зброї. У стародавніх літописах відмічається, що в ті часи смерчі відбувалися 2-3 рази на століття. Як правило,

смерчі супроводжуються сильними зливами і градом, що посилює їх небезпечність. За місцем виникнення вони поділяються на такі, що сформувалися над сушею, і такі, що сформувалися над водою. За швидкістю руйнувань є швидкі (секунди), середні (хвилини) та повільні (десятки хвилин).

В Україні рідко складаються умови для формування смерчів, в основному це явище спостерігається влітку. Найбільш характерні вони для степової зони та центрального Полісся. Найчастіше це – територія Запорізької і Херсонської областей та Криму. Смерч вважається стихійним явищем, якщо максимальна швидкість вітру в ньому складає 25 м/с і більше; а для акваторій 30 м/с. Розміри смерчу складають: в попереку 5-10 км, рідше до 15 км; у висоту 4-5 км, іноді до 15 км.

Воронка – основна складова смерчу. Становить спіральний вихор, який складається з надзвичайно швидкого обертання повітря з домішками води, пилу і т. д. Швидкість обертання повітря у воронці досягає 600-1000 км/г, а інколи і 1300 км/г. Час виникнення смерчу складає від декількох хвилин до декількох десятків хвилин, а час дії – від декількох хвилин до декількох годин. Загальна довжина смерчу визначається від декількох сотень метрів до декількох десятків кілометрів. Середня швидкість переміщення смерчу складає 50-60 км/г, іноді може досягати до 240 км/г. Смерч, при зіткненні з землею, викликає великі руйнування, особливо в сільському і лісовому господарстві та соціально-побутовій сфері. Смерчі, як правило, діляться на 4 групи: пильні вихри; малі смерчі короткої дії; малі смерчі тривалої дії; смерчі – ураганні вихри. Іноді виділяють водяні смерчі, що розвиваються над водною поверхнею.

Шквали. Можуть виникати в будь-яких місцях України, але найчастіше шквали бувають у степовій, лісостеповій зоні та Поліссі. Це різке короткочасне (хвилини і десятки хвилин) посилення вітру, іноді до 30 – 40 м/с з зміною його напрямку, найчастіше це явище спостерігається під час грози. Штормовий (шквальний) вітер на території України спостерігається дуже часто, а його швидкість буває в основному від 20 до 29 м/с, а іноді і більше 30 м/с. У

гірських масивах Криму і Карпат, західних і північно-західних областях країни швидкість вітру досягає 40 м/с. Шквали мають яскраво виявлений добовий рух.

Циклони – ділянка низького тиску в атмосфері з мінімумом у центрі. Погода при циклонах переважно похмура з сильними вітрами. В Азово-Чорноморському басейні виділяються своїми руйнівними наслідками осінні циклони. За своїми властивостями, походженням та наслідками вони схожі на тропічні урагани

Пилові бурі. Виникають в Україні щорічно в різних районах, найчастіше в степовій зоні. Це складні атмосферні явища, що характеризуються переносом пилу та піску з сильними та тривалими вітрами, що знищують поверхню ґрунту. Пилові бурі за кольором та складом пилу, який переноситься, бувають: чорні (чорноземи); бурі та жовті (суглинок, супісок); червоні (суглинки з домішками окислів заліза) та білі (солончаки). Дуже часто бувають короточасні чорні бурі тривалістю до однієї години, велика кількість їх також може тривати від 10 до 12 годин і порівняно рідко такі бурі тривають понад добу. Червоні бурі тривають довше – протягом декількох днів. Висота підйому пилу може досягати 2 – 3 км, але найчастіше це – 1-1,5 км. У зимово-весняний період у центральних та південних областях України спостерігаються сніжно-пилові бурі.

Сильні снігопади і заметілі. Сильні снігопади найчастіше спостерігаються в Карпатах, а також у лісостеповій та степовій зонах. На території Закарпатської, Івано-Франківської та Львівської областей снігопади бувають щорічно протягом січня-лютого, а в прилеглих районах до Карпат – іноді і в травні. В Карпатах в окремих випадках випадає більше 100 мм.

Сильні морози. В Україні в зимовий період спостерігаються сильні морози, що сягають -30°C та нижче. Найхолодніша частина країни – східні і північно-східні області (Луганська, Сумська, Харківська, Чернігівська) та гірські райони Карпат. В цих місцевостях температура буває нижчою від -35°C .

Сильні ожеледі. Небезпечна ситуація на території країни в зв'язку з ожеледями в основному пов'язана з виходом південних циклонів. Ожеледь виникає на земній поверхні та на предметах при намерзанні переохолоджених крапель дощу або туману частіше при температурі повітря трохи нижче 0°C. Сильна ожеледь може виникати з листопада до березня місяця, а найбільша її вірогідність припадає на грудень — січень. Товщина обмерзань сягає 35 мм та більше. Визначальним фактором небезпечності ожеледі є не стільки інтенсивність, скільки тривалість цього явища. Сильна ожеледь продовжується близько 12 годин, іноді до 2 діб.

Тумани. Явища, що погіршують видимість на шляхах, створюють завади для роботи різних видів транспорту, сприяють забрудненню повітря. Сильні тумани спостерігаються в основному в холодну половину року. Найчастіше вони виникають у гірських районах Криму і Карпат, іноді на південному березі Криму. Сезон туманів починається у жовтні, закінчується у квітні. Кількість днів з туманами тут становить близько 100, а з сильними туманами до 80. На рівнинній території південної частини Степової зони тумани бувають близько 30 днів на рік, а сильні – 10-20 днів протягом року.

Лавини – це снігова маса, що спадає зі схилів гір під дією сили ваги (перевантаження схилів снігом, послаблення структурних зв'язків усередині снігової товщі або їх спільної дії). Формування лавин проходить у межах лавинного осередку, який складається із зон зародження, транзиту і зупинки лавини. Лавини виникають на схилах з крутизною від 15 до 50°. Розміри лавин характеризуються масою (в т) або об'ємом (в м³), який може змінюватися від декількох десятків кубометрів (т) до декількох мільйонів кубометрів (т) снігу.

За ступенем дії на господарську діяльність і навколишнє природне середовище лавини діляться на:

- стихійні особливо небезпечні явища – коли схід лавин завдає значної шкоди населеним пунктам, об'єктам економіки і довкіллю;

- небезпечні явища – коли схід лавин стає па перешкоді в господарській діяльності окремих об'єктів економіки, рекреаційних і спортивних комплексів, а також загрожує населенню і туристичним групам.

За ступенем повтору лавини поділяються на два класи – систематичні і спорадичні. Систематичні лавини сходять кожен рік або один раз у 2-3 роки. Спорадичні лавини сходять один-два рази на 100 років, інколи навіть рідше.

4.2 Особливості безпеки праці під час вантажно-розвантажувальних робіт

Для безпечного виконання вантажно-розвантажувальних робіт слід дотримуватися відповідних вимог правил, які затверджені українським законодавством в сфері безпеки та охорони праці. Правила охорони праці під час вантажно-розвантажувальних робіт, затверджені наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України 19 січня 2015 року № 21, поширюються на всіх суб'єктів господарювання (роботодавців та працівників) незалежно від форм власності та організаційно-правової форми, які в процесі своєї діяльності виконують:

- вантажно-розвантажувальні роботи;
- навантаження (розвантаження);
- вивантаження.

Для організації безпечного виконання вантажно-розвантажувальних робіт на підприємстві, роботодавцеві потрібно дотримуватися наступних вимог:

- створити службу охорони праці (відповідно до вимог законодавства);
- організувати опрацювання і затвердити нормативні акти про охорону праці, що діють на підприємстві;
- розробити та затвердити інструкції з охорони праці; забезпечити проведення попереднього та періодичних медичних оглядів; розробити і затвердити перелік робіт з підвищеною небезпекою;
- організувати проведення атестації робочих місць за умовами праці;

- одержати дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;

- забезпечити працівників спецодягом, спеціальним взуттям та іншими ЗІЗ.

Вантажно-розвантажувальні роботи можна виконувати на підприємстві у випадку дотримання й інших вимог щодо безпеки та охорони праці:

- розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві здійснюються відповідно до вимог законодавства;

- забороняється залучення жінок до робіт, визначених у Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок;

- піднімання та переміщення важких речей жінками необхідно здійснювати з дотриманням Граничних норм підіймання і переміщення важких речей жінками, що встановлені нормативними документами;

- забороняється залучення неповнолітніх до робіт, визначених законодавством;

- підіймання та переміщення важких речей неповнолітніми необхідно здійснювати з дотриманням вимог відповідних нормативних актів;

- засоби індивідуального захисту працівників повинні відповідати вимогам законодавств, працівники повинні бути забезпечені спецодягом, спецвзуттям та іншими ЗІЗ. Не допускаються до роботи працівники без відповідних ЗІЗ;

- навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб та працівників повинні проводитися відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці.

Створення безпечних умов праці при вантажно-розвантажувальних роботах відбувається з урахування наступних вимог Правил:

- роботодавець повинен забезпечити відповідний санітарно-гігієнічний стан виробничих приміщень;

- під час організації та ведення технологічних процесів, пов'язаних із застосуванням шкідливих речовин, необхідно дотримуватися правил, що затверджені нормативними актами з цього питання;

- необхідно створити відповідний мікроклімат у виробничих приміщеннях;

- природне та штучне освітлення на робочих місцях повинно відповідати вимогам законодавства; до експлуатації допускаються справне устаткування, механізми або пристрої, що відповідають вимогам безпеки;

- роботи по очищенню цистерн повинні виконувати не менше ніж три працівники, один із яких перебуває в цистерні, а двоє працівників, що спостерігають за виконанням роботи (спостерігачі), повинні перебувати поза цистерною. Між спостерігачами і працівником у цистерні повинен бути встановлений переговорний зв'язок або визначені сигнали, які передаються за допомогою страхувального каната (мотузки), що забезпечує підйом працівника нагору на його вимогу;

- навантаження (розвантаження) балонів з горючими газами, а також легкозаймистих рідин, речовин і матеріалів, здатних накопичувати на своїй поверхні заряди статичної електрики, та в спецвзутті, підбитому металевими (крім латунних) цвяхами або підковами.

Варто зауважити, що Правила містять вичерпний перелік вимог щодо безпеки та охорони праці при виконанні відповідних робіт: до місць проведення вантажно-розвантажувальних робіт, території підприємства, виробничих будівель і споруд; до застосування і розміщення підйомально-транспортного устаткування, механізмів, пристосувань та огорожень, організації робочих місць; безпеки до транспортування вантажів, до внутрішньозаводського й цехового транспорту; до транспортування вантажів колісними та гусеничними тракторами; до транспортування вантажів авто- і електронавантажувачами; до транспортування вантажів підлоговими рейковими передатними електровізками; транспортування матеріалів,

напівфабрикатів і готової продукції на підприємствах, в організаціях поліграфічної промисловості і книжкової торгівлі.

Окремим розділом Правил містяться вимоги щодо безпеки при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт (НРР), які, в свою чергу, регламентують безпечне виконання цих робіт в різних умовах:

- вимоги безпеки до процесів проведення вантажно-розвантажувальних робіт;
- при роботі із небезпечними вантажами;
- НРР балонів зі стислими, зрідженими і розчиненими під тиском газами;
- НРР легкозаймистих рідин, речовин і матеріалів, речовин з окислювальними властивостями та органічних перекисів;
- НРР їдких і корозійних речовин;
- НРР навальних і сипучих вантажів;
- НРР тарно-штучних вантажів;
- НРР негабаритів, великовагових і довгомірних вантажів;
- НРР мінераловозів, полімеровозів, апатитовозів і содовозів;
- НРР зерна і продуктів його переробки;
- НРР круглого лісу і пиломатеріалів; вимоги безпеки під час роботи на вантажопідіймальних машинах і устаткуванні;
- вимоги безпеки при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт немеханізованим способом; роботи вантажно-розвантажувальні з авіаційними контейнерами і піддонами.

Для керування та обслуговування стрілових самохідних кранів роботодавець повинен призначити кранівників, які мають посвідчення на право керування краном даного типу.

Керування автомобільним краном може бути доручено шоферу після його навчання та атестації в кваліфікаційній комісії. Навчання та атестація зазначених працівників проводиться в порядку, встановленому законодавством.

На кожній ділянці робіт вантажопідіймальних кранів для обв'язування, зачіплювання або підвішування вантажів роботодавець повинен призначити

стропальників із числа працівників, які досягли 18 років та пройшли навчання в установленому порядку.

ВИСНОВКИ

Тернопільську загальноосвітню школу I-III ступенів №26 ім. Д. Заплітного було засновано у вересні 1989 року. Даний навчальний заклад розрахований на забезпечення процесу навчання 1728 учнів, що здійснюється у дві зміни. Дана школа є першою в місті Тернопіль школою національного виховання. Біля неї вперше замайорів національний прапор незалежної України. У ролі засновника закладу виступає Тернопільська міська рада.

Педагогами школи здійснюється активне залучення школярів до участі у різноманітних шкільних, обласних, міських, міжнародних, всеукраїнських конкурсах, а також у захисті науково-дослідницьких проєктів. Досліджувана школа є переможцем програм педагогічної майстерності.

Підвищення ефективності навчання учнів у досліджуваній школі може бути забезпечене шляхом ширшого впровадження інноваційних технологій у навчанні школярів, зростання рівня наукової ерудиції, а також педагогічної майстерності, якою володіють учителі, впровадження передового педагогічного досвіду, покращення матеріальної бази, участь вчителів у навчальних тренінгах, розвиток самостійності та творчої активності, якою володіють учні, використання диференційованого підходу до навчання та ін.

Надзвичайно актуальним для навчального закладу є створення освітнього середовища, в якому кожна дитина почуває себе у безпеці та комфортно. Дуже значущою складовою цього середовища виступає захист дитини від булінгу, а також розробка системи заходів щодо його не допущення. Наше завдання полягає у тому, щоб оцінити, наскільки ефективними є заходи освітнього закладу у цій сфері. Для цього пропонуємо провести анкетування учнів школи. Даний спосіб дасть можливість дізнатися про ставлення учасників процесу

надання освітніх послуг до певних сфер діяльності закладу освіти.

Важливим завданням досліджуваного закладу є усвідомлення батьками своєї ролі та можливості повноправної участі у процесі прийняття рішень у закладі, а також їх значення у формуванні демократичного світогляду дітей, а це сприятиме покращенню відносин, формуванню у школі позитивного освітнього середовища. Створення кімнати для роботи учнівського самоврядування сприятиме зростанню активності учасників освітнього процесу, створенню сприятливих умов для ефективної реалізації творчого потенціалу, яким володіє учнівська молодь. Слід зазначити, що даний простір може використовуватися не лише учнями, а також їх батьками і вчителями при забезпеченні педагогіки партнерства, яка передбачає тісний контакт між різними учасниками процесу надання освітніх послуг.

Розвиток учнівського самоврядування сприятиме більш активній участі школярів у співуправлінні життєдіяльністю досліджуваного закладу, охоплюючи широкий спектр реалізації прав та обов'язків учнів, вирішенню проблем налагодження стосунків між різними суб'єктами освітнього процесу. Позитивним при цьому також є те, що забезпечуються сприятливі передумови зростання індивідуалізації навчальної та виховної роботи, налагодження ефективного взаємовпливу учнів та вчителів закладу, що підвищуватиме ефективність надання освітніх послуг досліджуваним закладом.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Пономаренко Т. М. Загальна характеристика формування сфери освітніх послуг. URL: http://journals.maup.com.ua/journal/18_2008/15.pdf
2. Ефективність навчання: сім основних принципів. URL: <https://staff-capital.com/efeknyvnist-navchannya-7-prynnziviv/>
3. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-194>.
4. Кінах Н. В. Формування ринку освітніх послуг як основа підготовки конкурентоздатних фахівців. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720684/1/%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D1%96%D0%B3.pdf>
5. Дмитрук З. А. Стратегії процесу позиціонування закладу загальної середньої освіти на регіональному ринку освітніх послуг. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/29944>
6. Т. Власюк Т., Фастовець Н. Теоретичні аспекти поняття «освітня послуга». URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/18883/1/PIONBUG_2021_P040-041.pdf
7. Шестаковська Т. Л. Методика оцінки ефективності функціонування закладів загальної середньої освіти. *Ефективна економіка*. 2013. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2050>
8. Громовий В. В. Самооцінювання якості роботи закладу загальної середньої освіти. Київ, 2019. 86 с.

9. Бутова Н. Сутність і структура поняття «якість освітнього процесу» у філософській та психолого-педагогічній літературі. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. № 1. URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN17/12bnotpl.pdf>.
10. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу: посібник / О. І. Ляшенко, Т. О. Лукіна, І. Є Булах, М.Р.Мруга. Київ: Педагогічна думка, 2012. 160 с.
11. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/373/1/Informatsiino-komunikatsiini%20tekhnohohii%20v%20osviti.pdf>
12. Осадчий І. Про освітню послугу, освітнє середовище та партнерство у сфері загальної середньої освіти. URL: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1314-pro-osvitnyu-poslugu-svitne-seredovishche-ta-partnerstvo-u-sferi-zagalnoji-serednoji-osviti?fbclid=IwAR36ofC>
13. Дерев'янко Б.В. Щодо визначення понять «надання освітніх послуг» та «надання послуг у сфері освіти». URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/53745/7/Derevianko_servise.pdf;jsessionid=A9A6C0ECCFE827E40636B7AACC74DA39
14. Мусієнко І.І. . Соціально-економічна сутність освітніх послуг як об'єкта державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. №14. с. 89-92.
15. Фактори ефективного управління навчанням. URL: <https://tube.tntu.edu.ua/html5client/join?sessionToken=lmhaasfevontqqzf>
16. Показники ефективності освітньої діяльності педагога. URL: <https://gapon.te.ua/rubryka-metodysta/dorobok-metodysta/metodychni-rekomendatsii/item/1360-mekhanizm-pobudovy-u-zakladi-osvity-vnutrishnoyi-systemy-otsinyuvannya-yakosti-osvity>
17. Морзе Н.В. Основні тенденції використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. URL: <http://leader.ciit.zp.ua/files/plan/2013/prez30.11.13.pdf> .
18. Жалдак М.І., Рамський ЮС., Рафальська М.В. Модель системи соціально-професійних компетентностей вчителя інформатики. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/437/1/>

19. Єльнікова Г. В., Куценко В.І., Маслов В.І. Теоретико-методичні основи підготовки керівників до оцінювання результатів діяльності загальноосвітнього навчального закладу. Київ, 2012. 241 с.
20. Рябова З. В. Моделювання та проектування як ефективні засоби забезпечення якості надання освітніх послуг. Теорія та методика управління освітою. 2012. №8. С. 11-25.
21. Рацул А. Б., Довга Т. Я., Рацул А. В. Педагогіка: інформативний виклад: навч. посіб. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: КНТ. 2015. 320 с.
22. Бабовал Н. Якість надання освітніх послуг як чинник забезпечення ринку праці конкурентоспроможними фахівцями. Психологічна культура вчителя в контексті викликів сучасності: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 5-6 квітня 2017 р.). Тернопіль : Тайп, 2017. С. 13-15.
23. Мінакова Т. Удосконалення сутності освітніх послуг на сучасному етапі економічного розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2015. № 1. С. 123-126.

ДОДАТКИ

Додаток А

Складники змісту загальної освіти [21]

Навчання як процес [21]

НАВЧАННЯ	НАВЧАННЯ	Організована спільна діяльність учнів і учителя спрямована на оволодіння учнями узагальненого соціального досвіду у вигляді знань, умінь, навичок і їх використання в практичній діяльності
ФУНКЦІЇ		Розвиваюча, освітня, виховна
РУШІЙНІ СИЛИ		Суперечності (внутрішні, зовнішні, суб'єктивні, об'єктивні)
МОТИВИ		Пізнавальні, моральні, соціальні, спонукальні
ВИДИ НАВЧАННЯ		Догматичне, пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване
ДИНАМІКА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ		Висунення і усвідомлення пізнавального завдання – сприймання нового матеріалу – осмислення – узагальнення – закріплення – формування умінь і навичок –

		використання в практичній діяльності – перевірка рівня засвоєння
ГНОСЕОЛОГІЯ		Діалектико-матеріалістична теорія пізнання

Додаток Б

Компоненти процесу навчання [21]

Діяльність учителя (навчання)	Діяльність учнів (учіння)
виклад змісту навчального матеріалу; керівництво діяльністю учнів; розвиток пізнавальних здібностей та інтересів; формування світогляду учнів; формування навичок і культури праці учнів; оцінка знань, умінь і навичок учнів.	споглядальна (сприйняття, обдумування, розуміння); відтворююча (повторення, закріплення навчального матеріалу); творча (застосування знань на практиці).
Знання, вміння, навички, світогляд, свідомість, поведінка, почуття, прийоми інтелектуальної праці	
Зміст навчального матеріалу	Засоби навчання
Факти, поняття, теорії, правила, закони, формули, закономірності, принципи	Наочні посібники; підручники і навчальні посібники; книги; словники; довідники; технічні засоби навчання; комп'ютери; спеціальне навчальне обладнання